

گزارش تحلیلی اعتبارات استانی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

گروه پژوهشی آمایش سرزمین، توسعه و توازن منطقه‌ای

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

عنوان گزارش:

گزارش تحلیلی اعتبارات استانی

لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

شناسه گزارش

عنوان	گزارش تحلیلی اعتبارات استانی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور
کد شناسه	۹۶-۹-۱۰۰۵
پدیدآورندگان	مهرداد نیکو، فاطمه سرایی، محمد امین نهال، جواد اولاد غفاری
ناظر علمی	فرخ مسجدی
مشاور علمی	حسین آرامی، محمدجواد محسنی نیا
ناشر	انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور
تاریخ انتشار	۲۶ دی ماه ۱۳۹۶
حقوق معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور است و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	۵
مقدمه	۷
۱- احکام قانونی مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها	۸
۲- لایحه بودجه ۹۷ و انطباق آن با رویکردهای برنامه ششم توسعه	۹
۳- بررسی و تحلیل مقایسه‌ای منابع و مصارف استانی و توزیع آن بین استان‌های کشور در سال‌های ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷	۱۱
۱-۳- منابع استانی	۱۱
۱-۱-۳- درآمدهای عمومی ملی در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶	۱۳
۲-۱-۳- درآمدهای عمومی استانی در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶	۱۶
۳-۱-۳- درآمدهای عمومی در لایحه بودجه ۹۷	۲۲
۲-۳- مصارف استانی	۲۵
۱-۲-۳- اعتبارات هزینه‌ای	۲۵
۱-۱-۲-۳- اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶	۲۵
۲-۲-۲-۳- اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه ۹۷	۲۵
۲-۲-۳- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۶
۱-۲-۲-۳- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶	۲۷
۲-۲-۲-۳- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۹۷	۳۲
الف- جداول پیوست ماده واحده	۳۲
ب- جداول پیوست شماره یک	۳۶
ج- سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های استان‌ها	۳۶
۳-۳- مقایسه مصارف و منابع انسانی	۳۶
۴- جمع‌بندی	۳۷

پیش‌گفتار

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری در نظر دارد ضمن فراهم‌آوری زمینه لازم جهت برخورداری از ظرفیت بزرگ صاحب‌نظران داخلی و خارجی و همچنین انعکاس مستمر دستاوردهای علمی به کارشناسان و مسئولین ذی‌ربط و تشریح مساعی لازم، نسبت به استقرار جایگاه واقعی سازمان در نظام تصمیم‌گیری و مدیریت کشور، اقدامات بایسته را به عمل آورد. به این منظور، تهیه گزارش‌های تحلیلی بر بودجه ۱۳۹۷ در همکاری و هماهنگی با واحدهای سازمان به عنوان نخستین برون‌داد و تجربه همکاری قلمداد می‌گردد.

گزارش‌های تحلیلی بودجه در قالب چارچوبی در حوزه‌های موضوعات کلان، فرابخشی و موضوعات خاص و در سطح بخش‌ها در سطوح مختلف تهیه گردید.

در این گزارش‌ها تحلیلی بر بودجه، مقایسه‌های بین‌المللی، مقایسه با سنوات گذشته (سال‌های ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶)، مقایسه با کشورهای منتخب، انطباق با برنامه ششم و برنامه دولت دوازدهم و بررسی آثار و پیامدهای اقتصادی و اجتماعی آن مورد توجه قرار گرفته است.

در پایان ضمن ابراز تشکر و قدردانی از پدیدآورندگان، ناظران، مشاوران علمی و کلیه افرادی که در تهیه، تنظیم و چاپ این آثار تلاش کردند، موجب امتنان خواهد بود چنانچه از نقطه نظرات ارزشمند عزیزان بهره‌مند گردیم.

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

مقدمه

نزدیک به نیم قرن از شکل‌گیری اندیشه تمرکززدایی و واگذاری امور برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی به مناطق - استان‌ها - می‌گذرد. واگذاری و تفویض اختیار ریشه در تمرکززدایی در مدیریت توسعه دارد که در برنامه‌های توسعه قبل از انقلاب نیز کمابیش به آن پرداخته شده است. برای اولین بار در برنامه دوم توسعه به افزایش نقش استانها در اجرای برنامه‌های توسعه اشاره شد و در قوانین بودجه سنواتی نیز تکالیفی برای سازمان برنامه و بودجه استان‌ها تعیین گردید. برنامه سوم توسعه نقطه عطفی در نظام غیرمتمرکز برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی بود که با شکل‌گیری نهادهایی نظیر شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، ستاد درآمد و تجهیز منابع استانی و کمیته تخصیص در راستای واگذاری امور مالی به استان‌ها اجرا شد.

تصمیم‌گیری، تصویب، هدایت در امور برنامه‌ریزی و توسعه هر استان در چارچوب نظام برنامه‌ریزی کشور به عهده این شورا گذارده شد. علاوه بر این وظایف عمرانی استان‌ها مشخص و تفکیک عناوین درآمدهای ملی از استانی آغاز گردید. اقداماتی که بر اساس احکام برنامه سوم شروع شده بود در برنامه چهارم توسعه ادامه یافت و علاوه بر آن استان‌ها موظف به تهیه اسناد توسعه استان‌ها شدند. اقداماتی در زمینه نظام درآمد - هزینه استانی از طریق تعیین ضریب برداشت از درآمدهای استانی و وابسته کردن اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی هر استان به درآمد آن استان از رویکردهای تحولی برنامه چهارم توسعه بود. از آنجا که شورای برنامه‌ریزی و توسعه و نظام درآمد - هزینه استان‌ها به عنوان دو نهاد اصلی نظام برنامه‌ریزی منطقه‌ای توسط احکام برنامه توسعه ایجاد شده‌اند در برنامه پنجم توسعه نیز احکامی ذیل فصلی با عنوان توسعه منطقه‌ای به این موضوعات اختصاص یافت. در این برنامه ۲٪ از اعتبارات بودجه عمومی دولت در قالب ردیف‌های مشخص برای ارتقاء سطح توسعه‌یافتگی مناطق کمتر توسعه یافته در نظر گرفته شد. با توجه به گذشت سه برنامه از استقرار شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان در قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، وظایف و اختیارات این نهاد مشخص گردید. تمرکززدایی و افزایش اختیارات استان‌ها یکی از رویکردهای برنامه ششم توسعه می‌باشد و در ماده ۲۶ این قانون دستگاه‌های اجرایی موظف شدند وظایف قابل واگذاری را به واحدهای مربوطه واگذار نمایند و بر استقرار نظام درآمد - هزینه استانی با سازوکاری جدید تاکید شد. در راستای تمرکززدایی و اعطای اختیارات در امور مالی و بودجه‌ریزی، لایحه بودجه ۹۷ شاهد تغییرات قابل توجهی است که تشریح ابعاد و الزامات حاکم بر این تغییرات و روش تعیین برش استانی در جداول منابع و مصارف استانها برای مخاطبان مختلف از جمله نمایندگان محترم مردم در مجلس شورای اسلامی، مدیریت کلان و میانی و فرهیختگان دانشگاهی مفید خواهد بود. ارتقاء روش‌های تعیین برش استانی منابع و مصارف استان‌ها همواره در سطح سازمان برنامه و بودجه کشور و استان‌ها مطرح بوده و سعی گردیده تا با نظرخواهی از خبرگان و کارشناسان نسبت به رفع کاستی‌های آن اقدام گردد. سازمان در این مرحله و قبل از تصویب لایحه بودجه در صحن علنی مجلس به انتشار گزارشی شامل روش برآورد سرجمع و برش منابع استان‌ها - شامل درآمدهای عمومی و اختصاصی - و همچنین برش استانی مصارف اقدام نموده است، تا ضمن ارایه آمارهای پایه‌ای، استدلال‌ها و روش‌های برآورد ارقام منابع و مصارف، تصویر روشنی از ارقام مندرج در جداول مرتبط با استانها در ماده واحده ارایه دهد.

در مجموعه پیش رو ابتدا احکام و مواد قانونی که به نحوی بر منابع و مصارف استان‌ها موثرند احصاء شده و ویژگیها و الزامات آن تبیین شده‌است. با توجه به اهمیت برآورد صحیح و نزدیک به واقعیت درآمدهای عمومی (به ویژه باتوجه به استقرار نظام درآمد- هزینه استانی) حتی‌الامکان روش‌های ناظر بر تعیین برش استانی تشریح شده‌است. از آنجا که اعتبار اختصاص یافته به استان‌ها در چهارچوب قوانین و ضوابط خاص خود مانند قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و... انجام می‌شود، لذا سعی گردیده منطق حاکم بر توزیع هر منبع تشریح و مقایسه استان‌ها با هم انجام شود. علاوه بر این عمده تحولات لایحه بودجه ۹۷ در منابع و مصارف استان‌ها نسبت به قانون بودجه ۹۶، نظیر افزوده شدن اعتبارات هزینه‌ای تعدادی از دستگاه‌ها و ردیف‌ها، انتقال طرح‌های ملی به استانی در سرفصل‌های مستقلی بیان شده است.

۱- احکام قانونی مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها

طی سال‌های اخیر احکام متعددی در قوانین دائمی، برنامه‌های توسعه و قوانین بودجه سنواتی با هدف ظرفیت‌سازی توسعه استان‌ها به تصویب رسیده‌اند. هر یک از این احکام اهداف و راهکارهای مشخصی را دنبال می‌کنند که در ادامه به احکامی که در قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، احکام دائمی برنامه‌های توسعه و قانون برنامه ششم توسعه به عنوان قوانین مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها پرداخته می‌شود. این احکام به عنوان چهارچوبی برای وصول درآمد و هزینه‌کرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای به همراه نهادهایی مانند شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان، کمیته تخصیص و خزانه استان ارکان نظام غیرمتمرکز برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی مناطق را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این احکام مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها، اسناد بالادستی تبصره‌ها و جداول مرتبط با منابع و مصارف استان‌ها در لایحه بودجه ۹۷ می‌باشند.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)

در ماده (۴۴) این قانون و در راستای تمرکززدایی و افزایش اختیارات در جهت توازن منطقه‌ای، بودجه سالانه استان شامل منابع استان اعم از درآمد استانی، درآمد اختصاصی و واگذاری‌های دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای و همچنین مصارف استانی اعم از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر کدام به صورت سرجمع در قوانین بودجه سنواتی درج می‌گردد و توزیع دستگاه- برنامه اعتبارات هزینه‌ای و سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به عهده شورا می‌باشد. همچنین در این ماده و به منظور ضابطه‌مند نمودن توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، شورای برنامه‌ریزی و توسعه موظف شده‌اند اعتبارات عمرانی استانی شامل استانی، محرومیت و ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را بر اساس شاخص‌های مدون توزیع نمایند.

قانون احکامی دائمی برنامه‌های توسعه کشور

با توجه به تجربه حاصل از استقرار شورای برنامه‌ریزی و توسعه طی برنامه‌های سوم، چهارم و پنجم به عنوان نهاد استانی متولی توسعه استان‌ها و در راستای تمرکززدایی، در ماده ۳۱ این قانون - به عنوان یک قانون دائمی - اعضاء، وظایف و اختیارات این شورا تعریف گردید. همچنین به منظور حرکت به سمت توازن منطقه‌ای در بند "ت" ماده ۳۲ این قانون دولت مکلف شده

است، ۳ درصد از درآمد حاصل از ارزش صادرات نفت خام و خالص صادرات گاز طبیعی را به نسبت یک سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دو سوم به شهرستان‌های کمتر توسعه یافته جهت اجرای برنامه عمرانی بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد.

برنامه ششم توسعه

تمرکززدایی، توجه ویژه به تولید و اشتغال، توازن منطقه‌ای، عدالت اجتماعی و اولویت‌های خاص موضوعی نظیر آب، بهبود محیط زیست، گردشگری، حمل و نقل ریلی، حمل و نقل عمومی و بافت‌های فرسوده و موضعی- مکانی- مانند توسعه سواحل مکران و ارونند از جهت‌گیری‌های اصلی برنامه ششم توسعه به عنوان سومین سند تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. دو جهت‌گیری تمرکززدایی و توازن منطقه‌ای در رابطه دو سویه با یکدیگر بوده و در ماده ۲۶ این برنامه تکالیفی برای دولت در حوزه‌های تمرکززدایی و توازن منطقه‌ای مناطق و استان‌ها در نظر گرفته شده است. اجزاء (۲) و (۴) بند "الف" ماده ۲۶ به ترتیب به تمرکززدایی در اختیارات مالی و بودجه‌ای و تفویض اختیار در امور اداری اشاره دارند. در جزء (۲) از طریق شناسایی درآمدها و هزینه‌های با ماهیت استانی و درج سرجمع درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در چهارچوب نظام درآمد- هزینه استانی در بودجه سنواتی، تمرکززدایی در بودجه دنبال می‌شود و در جزء (۴) به منظور تمرکززدایی در امور اداری دستگاه‌های اجرایی موظف به واگذاری کلیه اختیارات قابل واگذاری به واحدهای مربوطه در استان و شهرستان شده‌اند. همچنین در جزء ۳ بند "الف" همین حکم و در راستای توازن منطقه‌ای، در طول برنامه ششم توسعه ضریب ۲٪ از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به ۳٪ افزایش یافت تا به نسبت یک سوم و دوسوم به ترتیب به مناطق نفت‌خیز و گازخیز و شهرستان‌های کمتر توسعه یافته، صرف عملیات عمرانی این مناطق شود.

در راستای توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به ویژه در حوزه معلولان و جانبازان ۰.۲۷ درصد از کل ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده در ماده ۹۴ قانون برنامه ششم توسعه به موضوعات مزبور اختصاص می‌یابد تا صرفاً در استان‌ها هزینه شود. در بند "پ" ماده ۱۱۲ این قانون نیز، به منظور جبران عقب‌ماندگی‌های استان‌های مناطق عملیاتی دفاع مقدس، دولت موظف شده است پس از تعیین مناطق عملیاتی دفاع مقدس توسط ستاد کل نیروهای مسلح نسبت به ارزیابی جامع از وضعیت توسعه‌یافتگی زیرساخت‌های این مناطق اقدام نموده و ردیف متمرکزی در قوانین بودجه سنواتی به جبران عقب‌ماندگی‌ها و ارتقای شاخص‌های برخورداری مناطق موضوع این ماده اختصاص دهد.

۲- لایحه بودجه ۹۷ و انطباق آن با رویکردهای برنامه ششم توسعه

در برنامه ششم توسعه بر تمرکززدایی و توازن منطقه‌ای با استفاده از ظرفیت‌های نهادی شکل گرفته در برنامه‌های قبل نظیر شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان تأکید شده است. سه اصلاح ساختاری لایحه بودجه ۹۷ شامل بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد،

۱. به استناد جزء ۳ بند ب ماده ۴۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، ۲ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به این مناطق اختصاص می‌یابد.

افزایش شفافیت و انضباط بودجه و حرکت به سمت تمرکززدایی در بودجه استان‌ها تاثیرگذار است که در ادامه به ظرفیت‌های ایجاد شده در لایحه در راستای رویکردهای برنامه ششم، اشاره خواهد شد.

بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد

شکل تنظیم و مبادله بودجه هزینه‌ای استان‌ها- و کشور- برنامه‌ای است و توزیع اعتبارات هزینه‌ای به استناد ماده ۴۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) به صورت دستگاه- برنامه در شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان انجام می‌شود. در بند "پ" ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف شد در قوانین بودجه سنواتی سالانه ۲۰ درصد از بودجه را به صورت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد تنظیم نماید. در این راستا در تبصره ۲۰، لایحه بودجه ۹۷، کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به استقرار یا تکمیل سیستم حسابداری قیمت تمام شده شدند. به منظور اجرای حسابداری تعهدی، مهلت تعهد و پرداخت اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تا پایان سال و مانده وجوه مصرف نشده به سال بعد منتقل و تا پایان سال بعد قابل مصرف خواهد بود. در بند "د" این تبصره، دستگاه‌های اجرایی موظف شده‌اند اعتبارات واحد مجری را در سیستم حسابداری به صورت جداگانه نگهداری کنند و دستگاه‌ها و واحد مجری که بر اساس موافقتنامه عملکردی اداره می‌شوند از اختیارات کامل در جابجایی فصول اعتبارات هزینه‌ای برخوردار می‌باشند.

همچنین سنجه عملکرد، مقدار و قیمت واحد برنامه- فعالیت تعدادی از دستگاه‌های اجرایی در پیوست ۴-۱، آمده است. در این راستا فرآیند تصویب و تخصیص اعتبارات دستخوش تغییراتی می‌شود. در فرآیند تصویب، تعیین اهداف کمی سالانه، بهای تمام شده بر حسب فعالیت، اعتبارات دستگاه اجرایی را تعیین می‌کند و تخصیص متناسب با شاخص‌های عملکردی و نیل به اهداف کمی داده خواهد شد. این فرآیند موجب افزایش اعتبارات و اختیارات استان‌ها خواهد شد. در این لایحه مقرر گردیده است ۳۴۰ دستگاه اجرایی و ردیف ملی و ۱۰۰ درصد دستگاه‌های اجرایی استانی به صورت بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد نسبت به تنظیم و مبادله اعتبارات هزینه‌ای اقدام نمایند.

افزایش شفافیت و انضباط بودجه‌ای

افزایش تعداد و سهم ردیف‌های متمرکز از بودجه کشور خلاف نظام بودجه مبتنی بر برنامه و شفافیت است. در راستای انضباط مالی در لایحه بودجه ۹۷، ۱۹۹ ردیف حذف یا به دستگاه اجرایی یا استان انتقال و تعداد ردیف‌های بودجه از ۳۳۷ ردیف در سال ۹۶ به ۱۳۸ ردیف کاهش یافته است. این اقدام موجب کاهش سهم اعتبارات ردیف‌های متفرقه از ۲۰ درصد سال ۹۶ به ۱۱.۸ درصد در سال ۹۷ شده است.

در جدول ۷-۱ ماده واحده لایحه ۹۷ نیز برای نخستین بار اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی ملی به تفکیک فصول ۷ گانه آورده شده است. علاوه بر این تفکیک مصارف هزینه‌ای از تملک دارایی‌های سرمایه‌ای درآمدهای اختصاصی و ردیف‌های متفرقه استانی در جدول ۱۰-۲ و درآمدهای اختصاصی ملی در جدول ۷-۲ منظور شده است.

حرکت به سمت تمرکززدایی

افزایش سهم استان‌ها از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۹۷ در راستای تمرکززدایی در امور مالی و بودجه‌ای و واگذاری مدیریت این اعتبارات به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها است. افزوده شدن اعتبارات هزینه‌ای ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، بنیاد شهید و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها در قالب جدول ۱۰-۲ موجب افزایش سهم استان از اعتبارات هزینه‌ای از ۳ درصد در سال ۹۶ به ۲۰ درصد شده است. همچنین ۸۶۸ طرح ملی که دامنه اثرگذاری آن‌ها محدوده یک استان بوده و امکان واگذاری مدیریت آن به استان‌ها وجود داشته با اعتباری بالغ بر ۴۰۹۵۶ میلیارد ریال به استان‌ها واگذار شده است. برآیند تحولات در بودجه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان نسبت به سال ۹۶ نشان می‌دهد که سهم استان‌ها از مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور از به ۳۸ درصد رسیده است.

۳- بررسی و تحلیل مقایسه‌ای منابع و مصارف استانی و توزیع آن بین استان‌های کشور در سال‌های

۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷

۳-۱- منابع استانی

منابع استانی به دو دسته کلی درآمدهای عمومی و درآمدهای اختصاصی تفکیک می‌گردد. درآمدهای عمومی درآمدهایی است که به موجب قانون توسط دستگاه‌های اجرایی از طرق مختلف نظیر مالیات‌ها، درآمدهای خدمات و فروش کالا، درآمدهای جرائم و خسارت- که در قانون مشخص شده است- اخذ و به خزانه واریز می‌شود. درآمدهای حاصل از فروش دارایی‌های سرمایه‌ای نیز یکی دیگر از شقوق منابع استانی است که به موجب قانون اخذ و به خزانه دولت واریز می‌شود. درآمد اختصاصی، درآمدهایی که به موجب قانون توسط دستگاه اجرایی وصول و به خزانه دولت واریز می‌شود تا به مصرف هزینه‌های خاص همان دستگاه برسد.

یکی از اقلام منابع استانی درآمدهای عمومی ملی است که به موجب قانون ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی (از سال ۹۶^۱ با ضریب ۳ درصد) و سایر درآمدها می‌باشد. درآمدهای عمومی استانی نیز بر اساس دستگاه وصول‌کننده به دو گروه درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها تفکیک می‌شوند. درآمدهای مالیاتی نیز با توجه به شیوه اخذ به دو گروه مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف (از سال ۸۷ مالیات بر ارزش افزوده) دسته‌بندی شده اند. در جدول (۱) مصوب، عملکرد و عدد پیشنهادی لایحه درآمدهای استانی، درآمدهای عمومی به تفکیک مالیاتی و سایر درآمدها و درآمدهای اختصاصی ارایه شده است.

با توجه به سهم بالای درآمدهای عمومی از منابع استانی در سال‌های ۹۵ و ۹۶- به ترتیب ۹۹.۱ و ۹۸.۷ درصد- و همچنین سهم ۹۱ درصدی درآمدهای مالیاتی از درآمدهای عمومی استانی در ادامه عملکرد منابع استانی در سه سرفصل درآمدهای عمومی ملی، درآمدهای عمومی استانی و درآمدهای مالیاتی ارایه می‌گردد.

۱. به موجب جزء ۳ بند الف ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه

جدول ۱- منابع استانی

۹۷	۹۶			۹۵			عنوان
	نسبت برآورد عملکرد به مصوب (درصد)	برآورد عملکرد	مصوب	نسبت عملکرد به مصوب (درصد)	عملکرد	مصوب	
۱۰۰۴۶۸۸		---	۹۲۲۰۶۶	۹۰	۷۲۰۳۶۵	۸۰۰۲۵۹	جمع منابع استانی
۹۹۱۱۹۲	۸۳	۷۵۷۱۳۹	۹۱۰۹۸۵	۹۰	۷۱۵۹۶۳	۷۹۳۹۷۴	دریافت‌های استانی ***
۵۰۸۰۰	---	---	۶۲۸۶۰	۱۰۰	۱۷۹۹۱	۱۷۹۹۱	درآمدهای عمومی ملی *
۹۴۰۳۹۲	۸۹	۷۵۰۹۶۶	۸۴۸۱۲۴	۹۰	۶۹۷۹۷۲	۷۷۵۹۸۳	درآمد عمومی استانی **
۸۵۸۴۳۴	۸۹	۶۹۷۷۹۹	۷۸۵۱۴۰	۹۱	۶۵۱۰۸۴	۷۱۳۲۶۱	درآمد مالیاتی
۸۱۹۵۸	۸۴	۵۳۱۶۷	۶۲۹۸۴	۷۶	۴۶۸۸۸	۶۱۷۷۲	سایر درآمدها
۱۳۴۹۶	۵۶	۶۱۷۳	۱۱۰۸۱	۷۰	۴۴۰۲	۶۲۸۵	درآمد اختصاصی

* از محل درآمد حاصل از ۳ درصد ارزش صادرات نفت خام و گاز طبیعی و سایر درآمدهای ملی

** حاصل جمع درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها

*** حاصل جمع درآمدهای عمومی ملی و درآمدهای عمومی استانی

۳-۱-۱- درآمدهای عمومی ملی در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶

درآمدهای عمومی ملی استان‌ها به موجب قانون ۲ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به نسبت یک سوم مناطق نفت خیز و گاز خیز و دو سوم مناطق کمتر توسعه یافته^۱ به حساب خزانه کشور واریز می‌گردد. سهم این درآمدها از کل منابع استانی در سال ۹۵، ۲.۲ درصد می‌باشد. اعتبارات یک سوم از ۲ درصد به ۱۰ استان نفت خیز و گاز خیز تعلق می‌گیرد. در سال ۹۵ استان بوشهر با اعتبار ۲۱۹۱ میلیارد ریال بالاترین سهم (۴۰.۶ درصد) را به خود اختصاص داده و پس از آن استان خوزستان با اعتباری بالغ بر ۱۷۹۷ میلیارد ریال و سهم ۳۳.۳ درصدی در رتبه دوم قرار دارد. در قانون ۹۶، به دلیل افزایش ضریب از ۲ به ۳ درصد و همچنین افزایش صادرات نفت خام و میعانات گازی ناشی از کاهش تحریم‌ها به ۶.۹ درصد در سال ۹۶ رسیده است. در این سال، اعتبارات جزء یک سوم این ردیف به دلیل افزایش ضریب برداشت از درآمد در این قانون و همچنین افزایش صادرات نفت خام و میعانات گازی افزایش یافته از ۵۳۹۷ میلیارد ریال در سال ۹۵ به ۱۶۰۳۲ میلیارد ریال رسید. در این سال سهم استان خوزستان از این منابع به ۴۰.۶ درصد (به مبلغ ۶۶۶۲ میلیارد ریال) رسید و بالاترین مبلغ را به خود اختصاص داد و پس از آن استان بوشهر با سهم ۳۵.۳ درصد رتبه دوم را در بین استان‌های نفت خیز و گاز خیز داراست (جدول ۲).

جزء دو سوم اعتبارات این قانون به مناطق محروم و کمتر توسعه یافته استان‌ها تعلق می‌گیرد. فهرست این مناطق در سال ۸۸ به تصویب هیئت وزیران رسیده و به استناد قانون در ابتدای هر برنامه توسعه بر اساس شاخص‌های توسعه یافتگی به‌نگام می‌شوند.^۲ سهم هر استان از این منابع به نسبت سهم جمعیتی و سهم مساحتی مناطق کمتر توسعه یافته استان از مناطق کمتر توسعه یافته کشور با ضریب ۰.۹ برای جمعیت و ۰.۱ برای مساحت بدست می‌آید. در سال ۹۵ استان سیستان و بلوچستان سهم ۱۰.۶ درصدی از سرجمع ۱۰۷۹۳ میلیارد ریال را به خود اختصاص داده و پس از آن استان‌های فارس و خوزستان به ترتیب با سهم ۸ و ۷.۸ درصدی قرار دارند و در سال ۹۶ نیز همین نسبت‌ها حفظ شده‌اند.

از سر جمع اعتبارات این قانون در سال ۹۵، استان خوزستان با مبلغ ۲۶۳۹ میلیارد ریال و سهم ۱۶.۳ درصدی بالاترین سهم و پس از آن استان‌های بوشهر و فارس قرار دارند. در سال ۹۶ جایگاه استان‌ها بدون تغییر باقی مانده ولی سهم استان خوزستان ۲.۷ درصد افزایش و سهم استان‌های بوشهر و فارس از این اعتبارات کاهش یافته است (جدول ۲ و نمودار ۱).

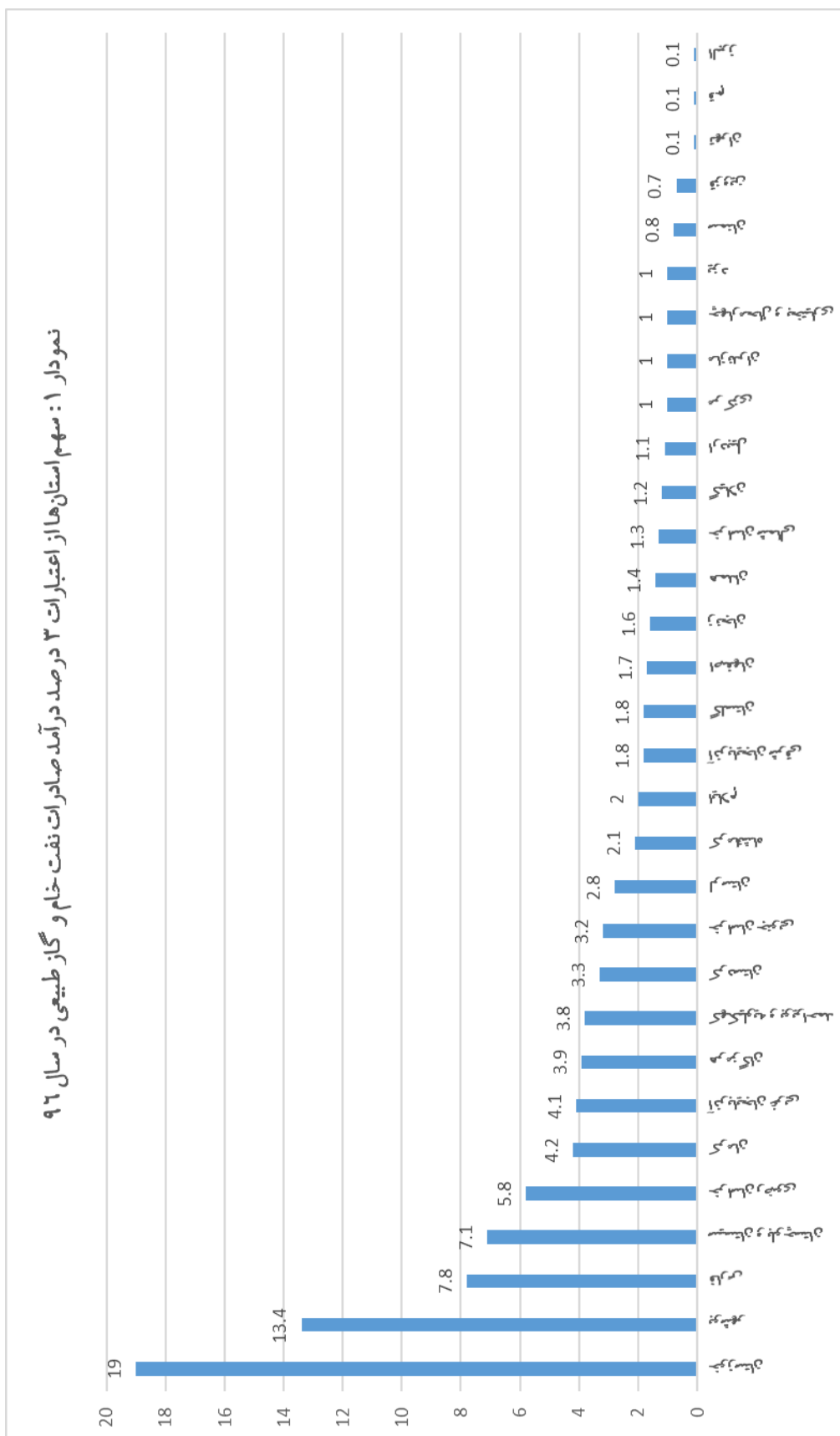
۱. به موجب قانون الحاق یک تبصره به قانون اصلاح جداول (۴) و (۸) قانون برنامه چهارم توسعه

۲. فهرست جدید مناطق کمتر توسعه یافته کشور در حال طی مراحل نهایی در سازمان و ارسال به هیئت وزیران می‌باشد.

جدول ۲- اعتبارات قانون ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی

	سال ۹۶						سال ۹۵					
	یک سوم		دو سوم		جمع		یک سوم		دو سوم		جمع	
	مبلغ	جمع	مبلغ	جمع	سهام	مبلغ	سهام	مبلغ	جمع	سهام	مبلغ	
کشور	۱۰۰	۱۶۰۳۳۰۰۰	۱۰۰	۳۳۰۶۴۰۰۰	۱۰۰	۴۸۰۹۶۰۰۰	۱۰۰	۵۳۹۶۶۰۰	۱۰۰	۱۰۷۹۳۲۰۰	۱۰۰	۱۶۱۸۹۸۰۰
مرکزی	۰	۰	۱۵	۴۸۰۹۶۰	۱۰	۴۸۰۹۶۰	۰	۰	۱۵	۱۶۱۸۹۸	۱۰	۱۶۱۸۹۸
گیلان	۰	۰	۱۷	۵۶۰۳۱۸۴	۱۲	۵۶۰۳۱۸۴	۰	۰	۱۸	۱۸۸۸۸۱	۱۲	۱۸۸۸۸۱
مازندران	۰	۰	۱۵	۴۸۸۱۷۴۴	۱۰	۴۸۸۱۷۴۴	۰	۰	۱۵	۱۶۴۰۵۷	۱۰	۱۶۴۰۵۷
آذربایجان شرقی	۰	۰	۲۶	۸۴۶۴۸۹۶	۱۸	۸۴۶۴۸۹۶	۰	۰	۲۶	۲۸۴۹۴۰	۱۸	۲۸۴۹۴۰
آذربایجان غربی	۰	۰	۶۲	۱۹۸۸۱۷۷۰	۴۱	۱۹۸۸۱۷۷۰	۰	۰	۶۲	۶۶۹۱۷۸	۴۱	۶۶۹۱۷۸
کرمانشاه	۰	۱۵۰۲۶۰۱	۳۲	۱۰۱۲۷۴۱	۲۱	۱۰۲۷۷۶۷	۰	۱۰۷۹۳	۳۲	۳۴۱۰۶۵	۲۲	۳۵۱۸۵۸
خوزستان	۴۱۶	۶۶۶۱۹۴۸	۷۸	۲۵۰۰۰۳۰	۱۹۰	۹۱۶۱۹۷۸	۳۳۳	۱۷۹۷۰۶۷	۷۸	۸۴۱۸۷۰	۱۶۳	۲۶۳۸۹۳۷
فارس	۷۲	۱۱۵۶۱۹۳	۸۰	۲۵۷۲۱۷۴	۷۸	۳۷۲۸۳۶۷	۹۸	۵۲۸۸۶۷	۸۰	۸۶۵۸۲۵	۸۶	۱۳۹۴۶۹۲
کرمان	۰	۰	۶۲	۲۰۰۰۷۹۴	۴۲	۲۰۰۰۷۹۴	۰	۰	۶۲	۶۷۳۴۹۶	۴۲	۶۷۳۴۹۶
خراسان رضوی	۲۸	۴۴۹۸۳۸۴	۷۳	۲۳۵۴۶۲۰	۵۸	۲۸۰۴۴۵۸	۴۲	۲۲۶۶۵۷	۷۳	۷۹۲۸۰۸	۶۳	۱۰۱۹۴۶۵
اصفهان	۰	۰	۲۵	۸۰۰۷۹۷	۱۷	۸۰۰۷۹۷	۰	۰	۲۵	۲۶۹۸۳۰	۱۷	۲۶۹۸۳۰
هرمزگان	۳۵	۵۶۷۸۹۳۶	۴۲	۱۳۳۰۹۷۷	۳۹	۱۸۹۸۸۷۱	۳۸	۲۰۵۰۷۱	۴۲	۴۴۷۹۱۸	۴۰	۶۵۲۹۸۹
سیستان و بلوچستان	۰	۰	۱۰۶	۳۴۱۲۴۱۱	۷۱	۳۴۱۲۴۱۱	۰	۰	۱۰۶	۱۱۴۸۴۲۱	۷۱	۱۱۴۸۴۲۱
کردستان	۰	۰	۵۰	۱۶۰۱۵۹۷	۳۳	۱۶۰۱۵۹۷	۰	۰	۵۰	۵۳۹۳۷۷	۳۳	۵۳۹۳۷۷
همدان	۰	۰	۲۱	۶۶۱۳۲۰	۱۴	۶۶۱۳۲۰	۰	۰	۲۱	۲۲۲۳۴۰	۱۴	۲۲۲۳۴۰
لرستان	۰	۱۴۴۶۴۰۳	۴۱	۱۳۳۰۴۹۶	۲۸	۱۳۴۴۹۶۰	۰	۵۳۹۷	۴۲	۴۴۷۹۱۸	۲۸	۴۵۳۳۱۵
ایلام	۲۲	۳۴۸۸۹۹۷	۱۹	۶۰۲۰۰۱۹	۲۰	۹۵۰۹۰۱۶	۱۸	۹۷۱۳۹	۱۹	۲۰۲۹۱۲	۱۹	۳۰۰۰۵۱
زنجان	۰	۰	۲۴	۷۶۴۷۲۶۴	۱۶	۷۶۴۷۲۶۴	۰	۰	۲۴	۲۵۷۶۰۵	۱۶	۲۵۷۶۰۵
چهارمحال و بختیاری	۰	۰	۱۵	۴۸۰۹۶۰	۱۰	۴۸۰۹۶۰	۰	۰	۱۵	۱۶۱۸۹۸	۱۰	۱۶۱۸۹۸
کهگیلویه و بویراحمد	۷۱	۱۱۳۱۳۶۳	۲۱	۶۷۴۴۶۶۲	۳۸	۱۸۰۵۸۲۹	۶۰	۳۲۳۷۹۶	۲۱	۲۲۶۶۵۷	۳۴	۵۵۰۴۵۳
سمنان	۰	۰	۱۲	۳۸۴۷۶۸	۰	۳۸۴۷۶۸	۰	۰	۱۲	۱۲۹۵۱۸	۰	۱۲۹۵۱۸
یزد	۰	۰	۱۵	۴۸۰۹۶۰	۱۰	۴۸۰۹۶۰	۰	۰	۱۵	۱۶۱۸۹۸	۱۰	۱۶۱۸۹۸
بوشهر	۳۵	۵۶۵۸۵۵۲	۲۴	۷۶۸۵۷۴۱	۱۳	۶۴۲۷۱۲۶	۴۰	۲۱۹۱۰۲۰	۲۴	۲۵۹۰۲۷	۱۵	۲۴۵۰۰۵۷
تهران	۰	۰	۰	۲۴۰۴۸	۰	۲۴۰۴۸	۰	۰	۰	۸۱۳۷	۰	۸۱۳۷
اردبیل	۰	۰	۱۷	۵۲۹۰۵۶	۱۱	۵۲۹۰۵۶	۰	۰	۱۷	۱۷۸۰۸۸	۱۱	۱۷۸۰۸۸
قم	۰	۲۷۸۲۲۶	۰	۲۵۸۱۱۹	۰	۵۳۶۳۴۵	۰	۱۰۷۹۳	۰	۸۴۱۵	۰	۱۹۲۰۸
قزوین	۰	۰	۱۰	۳۲۲۲۴۳۲	۰	۳۲۲۲۴۳۲	۰	۰	۱۰	۱۰۸۱۹۵	۰	۱۰۸۱۹۵
گلستان	۰	۰	۲۶	۸۴۴۰۸۴۸	۱۸	۸۴۴۰۸۴۸	۰	۰	۲۶	۲۸۳۸۶۱	۱۸	۲۸۳۸۶۱
خراسان شمالی	۰	۰	۲۰	۶۳۷۲۷۲	۱۳	۶۳۷۲۷۲	۰	۰	۲۰	۲۱۴۵۱۲	۱۳	۲۱۴۵۱۲
خراسان جنوبی	۰	۰	۴۸	۱۵۳۹۰۷۲	۳۲	۱۵۳۹۰۷۲	۰	۰	۴۸	۵۱۸۰۷۴	۳۲	۵۱۸۰۷۴
البرز	۰	۰	۰	۴۳۲۸۶۴	۰	۴۳۲۸۶۴	۰	۰	۰	۱۴۵۷۱	۰	۱۴۵۷۱

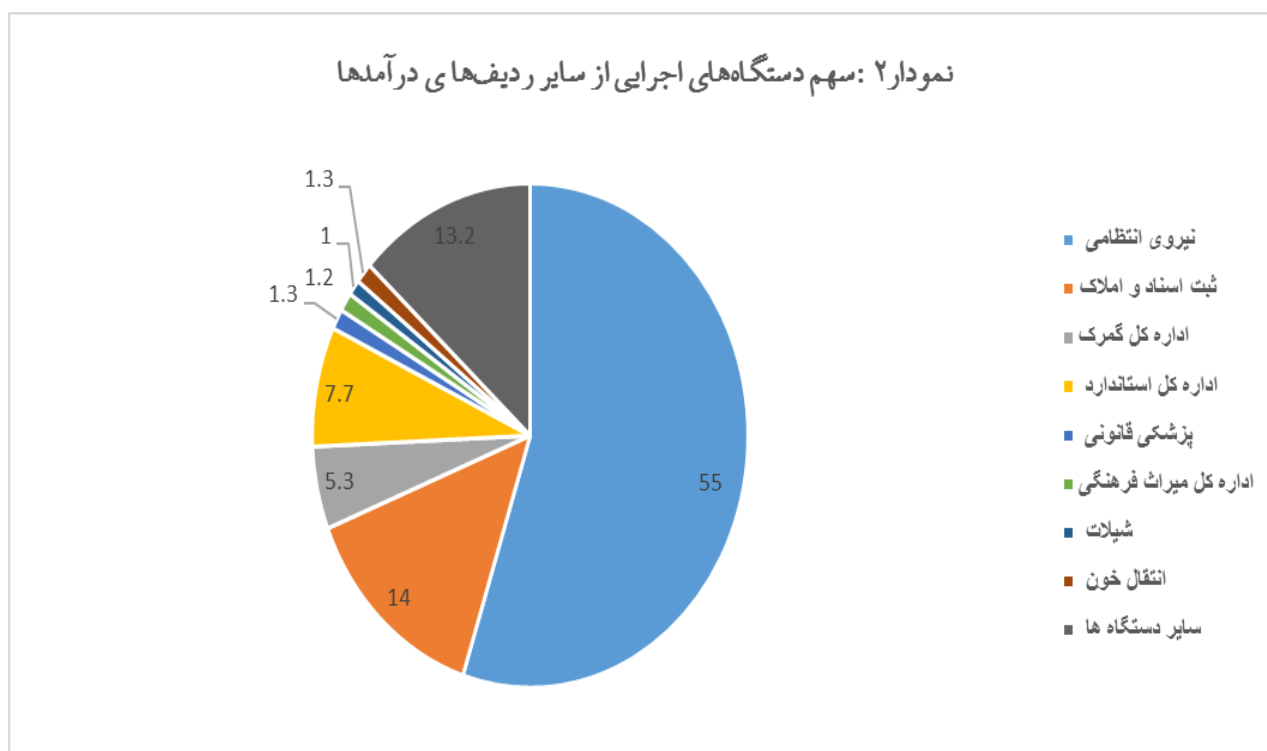
نمودار ۱: سهم استان‌ها از اعتبارات ۳ درصد درآمد صادرات نفت خام و گاز طبیعی در سال ۹۶

۳-۱-۲- درآمدهای عمومی استانی در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶

اجزاء درآمدهای عمومی شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها است. سهم درآمدهای مالیاتی از درآمدهای عمومی مصوب از ۹۰.۵ درصد سال ۹۵ به ۹۲.۷ درصد در سال ۹۶ افزایش یافته است. در سال ۹۵ عملکرد درآمدهای استانی نسبت به مصوب ۹۰ درصد بوده که بالاترین عملکرد مربوط به درآمدهای مالیاتی با ۹۱ درصد، سایر درآمدها با عملکرد ۷۶ درصد و درآمدهای اختصاصی با ۷۰ درصد بوده است. در سال ۹۶ نیز نسبت برآورد عملکرد به مصوب (بر اساس عملکرد ۸ ماهه) درآمدهای عمومی ۸۹ درصد می‌باشد (جدول ۱).

سایر درآمدها، شامل درآمدهایی است که دستگاه‌های اجرایی از جرائم و عوارض دریافت می‌کنند. این درآمدها در ۵۰ ردیف توسط ۲۰ دستگاه اجرایی اخذ می‌شوند. نیروی انتظامی با ۸ ردیف درآمدی حدود ۵۵ درصد از سایر درآمدها را وصول نموده و پس از آن اداره کل ثبت اسناد و املاک و اداره کل استاندارد هر کدام با ۲ ردیف درآمدی به ترتیب سهم ۱۴ و ۸ درصدی از این درآمدها را به خود اختصاص می‌دهند (نمودار ۲). سهم این درآمدها از کل درآمدهای عمومی طی سال‌های ۹۵ و ۹۶ حدود ۷.۵ درصد است. نرخ رشد مصوب سایر درآمدها در سال ۹۶ نسبت به ۹۵، ۲ درصد افزایش و نرخ رشد- برآورد عملکرد- ۱۴ درصد می‌باشد دارد.

در قانون بودجه سال ۱۳۹۵، ۷۷۶ هزار میلیارد ریال درآمدهای عمومی مصوب گردید که حدود ۶۱ درصد آن به استان‌های تهران (۴۸.۷ درصد)، اصفهان (۶.۷ درصد) و خوزستان (۵.۲ درصد) تعلق دارد. همچنین در سال ۱۳۹۶ درآمدهای عمومی مصوب با ۹.۳ درصد رشد به ۸۴۸ هزار میلیارد ریال رسید که مجموع سهم استان‌های مزبور از درآمدهای عمومی در مقایسه با سال قبل ۲ درصد افزایش یافته به ۶۳ درصد رسیده است. در این سال سهم استان‌های تهران (۵۰.۶) و اصفهان (۷.۵ درصد) افزایش و سهم استان خوزستان (۴.۷ درصد) نسبت به سال قبل کاهش یافته است (نمودار ۳). مجموع تغییرات افزایشی (و متناظر آن کاهش) در سهم استان‌ها از درآمدهای مصوب سال ۹۶، ۳.۴ درصد می‌باشد، که استان تهران با افزایش ۲ درصدی بالاترین افزایش و استان هرمزگان با کاهش ۰.۷ درصدی بیشترین کاهش در سهم از درآمدهای عمومی را داشته‌اند.

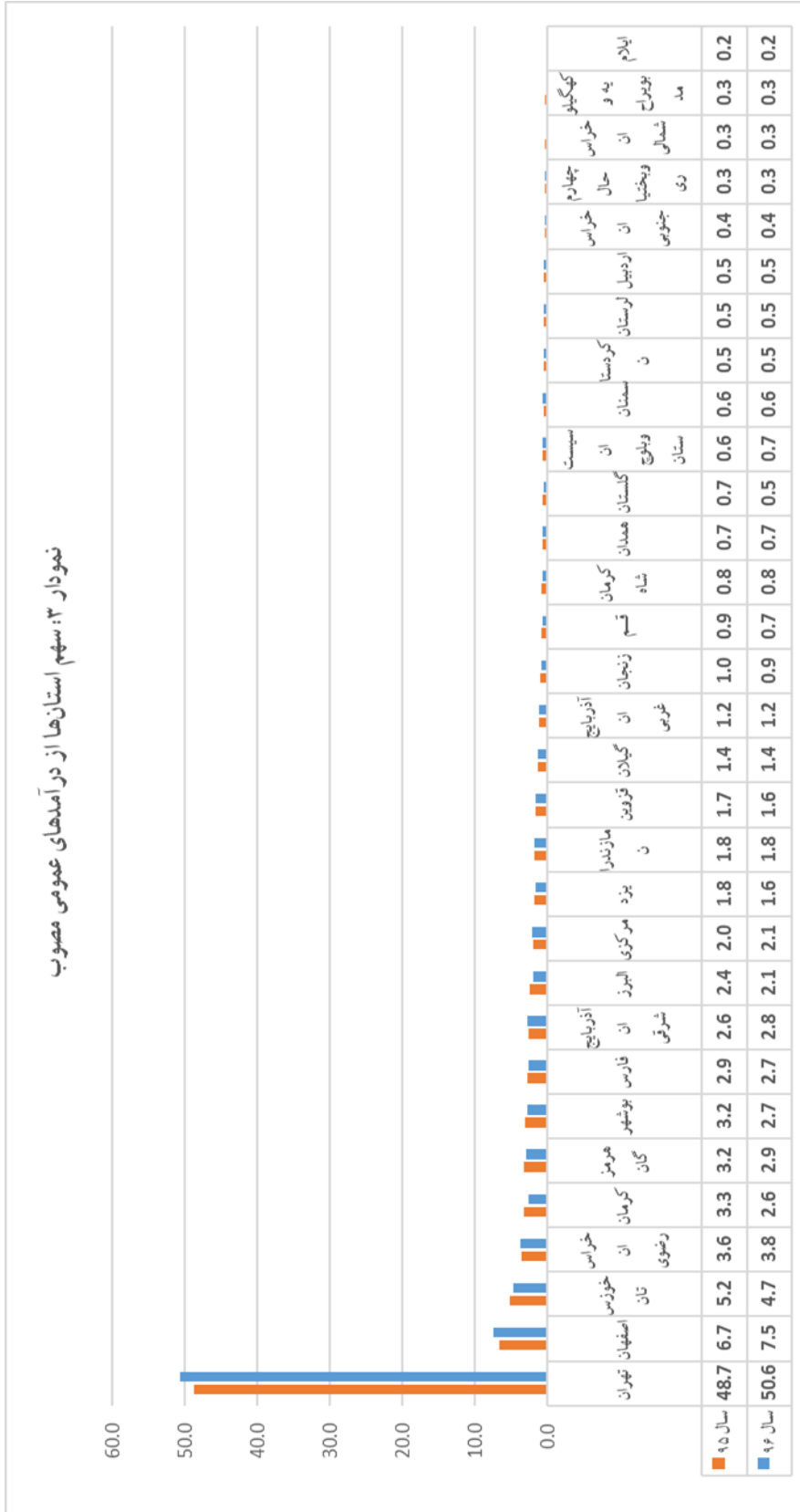
در جدول (۳) شاخص نسبت عملکرد به مصوب درآمدهای عمومی طی سال ۹۵ و ۹۶ به عنوان مبنای پیش‌بینی درآمدهای عمومی در لایحه ۹۷ ارایه شده است. مدل‌سازی سری‌های زمانی بر روی متغیر عملکرد درآمدهای عمومی در ۱۲ سال گذشته نشان می‌دهد که درآمدهای عمومی استان‌ها بیشترین همبستگی را با عملکرد ۲ سال قبل خود دارند، لذا در پیش‌بینی درآمدهای عمومی استان‌ها از عملکرد درآمدهای عمومی در دو سال قبل استفاده شده است.

نسبت عملکرد به مصوب درآمدهای عمومی استان‌های خراسان جنوبی، کرمان، گلستان، قم، البرز، بوشهر، زنجان، یزد و هرمزگان در سال‌های ۹۵ و ۹۶ بالای ۱۰۰ بوده است. وجود ظرفیت‌های مالیاتی به همراه کوشش نظام مالیاتی این استان‌ها موجب عملکرد بالاتر از مصوب این استان‌ها شده است که لازم است سهم هر یک از عوامل پیش گفته در این خصوص مشخص گردد. نسبت عملکرد به مصوب مجموع درآمدهای عمومی استان‌ها نیز در سال‌های ۹۵ و ۹۶ به ترتیب ۹۰ و ۸۹ درصد بوده که استان‌های تهران، ایلام، گیلان، آذربایجان شرقی، مازندران، مرکزی، همدان، سمنان، اصفهان و خراسان شمالی در هر دو سال زیر میانگین کشوری قرار دارند (نمودار ۴).

نرخ رشد عملکرد درآمدهای عمومی سال ۹۵ نسبت به سال قبل، ۱۶ درصد می‌باشد که این رقم در سال ۹۶ نسبت به ۹۵، ۸ درصد^۱ برآورد می‌گردد. در سال ۹۵، استان‌های یزد، کرمان و گلستان رشدی ۲ برابر متوسط استان‌ها داشته‌اند و استان‌های خراسان شمالی، خوزستان رشد زیر یک درصدی و استان هرمزگان رشد منفی ۲.۷ درصدی (کاهش عملکرد درآمدهای عمومی) را تجربه نموده‌اند. استان‌های خراسان شمالی، هرمزگان و خوزستان که در سال ۹۵ پایین‌ترین رشد را داشته‌اند در سال ۹۶ از بالاترین رشد عملکرد نسبت به متوسط کشوری (۲ برابر متوسط) برخوردار بوده و استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری و گلستان رشد زیر ۲ درصدی داشته‌اند.

۱. برآورد درآمدهای عمومی در سال ۹۶ بر اساس عملکرد ۸ ماهه این درآمدها محاسبه شده است.

نمودار ۳: سهم استان‌ها از درآمدهای عمومی مصوب

جدول ۳- مصوب و عملکرد درآمدهای عمومی سال های ۹۵ و ۹۶ به تفکیک استان

	سال ۹۵				سال ۹۶			
	درآمد عمومی مصوب	عملکرد	نسبت عملکرد به مصوب	نرخ رشد عملکرد ۹۵ نسبت به ۹۴	درآمد عمومی مصوب	برآورد عملکرد	نسبت برآورد عملکرد به مصوب	نرخ رشد برآورد عملکرد ۹۶ نسبت به عملکرد
جمع	۷۷۵۹۸۳	۶۹۷۹۷۲	۹۰	۱۶	۸۴۸۱۲۵	۷۵۰۹۶۶	۸۹	۸
مرکزی	۱۶۴۲۳	۱۳۷۱۸	۸۴	۹	۱۷۹۵۰	۱۵۷۴۳	۸۸	۱۵
گیلان	۱۰۹۴۴	۹۵۹۱	۸۸	۱۳	۱۱۹۶۲	۱۰۱۹۳	۸۵	۶
مازندران	۱۴۸۵۵	۱۲۶۳۵	۸۵	۱۶	۱۵۶۵۹	۱۳۸۴۹	۸۸	۱۰
آذربایجان شرقی	۲۱۶۵۵	۱۸۴۴۶	۸۵	۱۶	۲۳۶۶۹	۱۹۸۶۵	۸۴	۸
آذربایجان غربی	۹۳۳۳	۸۳۴۵	۸۹	۱۷	۱۰۰۳۸	۹۰۴۸	۹۰	۸
کرمانشاه	۵۹۷۱	۵۸۰۳	۹۷	۱۱	۶۵۲۶	۶۲۱۱	۹۵	۷
خوزستان	۳۹۴۴۳	۳۶۳۵۷	۹۲	۰	۳۹۸۶۲	۴۲۱۷۴	۱۰۶	۱۶
فارس	۲۱۳۱۷	۱۹۹۹۵	۹۴	۲۳	۲۲۷۱۵	۲۱۲۶۰	۹۴	۶
کرمان	۱۹۹۷۱	۲۲۸۸۱	۱۱۵	۳۳	۲۱۹۱۰	۲۴۳۱۴	۱۱۱	۶
خراسان رضوی	۲۹۸۷۲	۲۵۲۰۲	۸۴	۱۴	۳۲۴۷۸	۲۷۵۱۱	۸۵	۹
اصفهان	۶۲۰۰۰	۴۶۷۱۴	۷۵	۲۲	۶۳۳۵۶	۵۳۲۵۲	۸۴	۱۴
هرمزگان	۲۲۱۹۷	۲۲۳۰۷	۱۰۰	-۳	۲۴۴۴۳	۲۶۰۱۰	۱۰۷	۱۷
سیستان و بلوچستان	۵۳۵۸	۴۵۳۳	۸۵	۱۴	۵۶۰۷	۴۹۷۱	۸۹	۱۰
کردستان	۴۲۹۸	۳۷۵۰	۸۷	۸	۴۳۶۲	۴۱۸۰	۹۶	۱۱
همدان	۵۸۹۲	۴۷۲۸	۸۰	۱۲	۶۰۲۴	۵۲۵۹	۸۷	۱۱
لرستان	۳۸۸۰	۳۵۹۷	۹۳	۷	۴۲۳۳	۳۹۹۶	۹۴	۱۱
ایلام	۱۸۳۳	۱۶۲۴	۸۹	۵	۲۰۰۴	۱۷۶۹	۸۸	۹
زنجان	۶۶۹۰	۶۸۶۸	۱۰۳	۲۲	۷۳۱۲	۷۴۴۲	۱۰۲	۸
چهارمحال و بختیاری	۲۴۲۳	۲۳۵۰	۹۷	۲۷	۲۶۴۸	۲۳۸۶	۹۰	۲
کهگیلویه و بویراحمد	۲۲۳۱	۲۲۸۱	۱۰۲	۲۱	۲۴۳۸	۲۳۱۸	۹۵	۲
سمنان	۵۳۲۹	۴۲۱۹	۷۹	۱۴	۵۴۷۵	۴۵۲۲	۸۳	۷
یزد	۱۲۵۴۱	۱۲۷۲۴	۱۰۱	۳۶	۱۳۷۰۸	۱۳۷۰۹	۱۰۰	۸
بوشهر	۲۱۱۵۰	۲۲۰۵۰	۱۰۴	۷	۲۳۱۹۹	۲۳۶۵۵	۱۰۲	۷
تهران	۳۸۲۷۶۴	۳۳۹۶۸۶	۸۹	۱۸	۴۲۹۳۹۳	۳۵۷۲۵۲	۸۳	۵
اردبیل	۳۷۶۹	۳۳۰۸	۸۸	۱۴	۴۱۱۹	۳۶۵۶	۸۹	۱۱
قلم	۵۴۷۳	۵۹۴۴	۱۰۹	۲۹	۵۹۸۳	۶۲۴۰	۱۰۴	۵
قزوین	۱۲۵۲۵	۱۱۸۸۷	۹۵	۲۵	۱۳۶۹۰	۱۲۱۱۰	۸۸	۲
گلستان	۴۲۳۲	۴۶۷۲	۱۱۰	۳۰	۴۶۲۶	۴۶۹۳	۱۰۱	۰
خراسان شمالی	۳۱۴۷	۲۲۹۹	۷۳	۱	۳۰۸۲	۲۷۴۵	۸۹	۱۹
خراسان جنوبی	۲۲۳۴	۲۶۰۶	۱۱۷	۲۷	۲۴۴۲	۲۶۸۴	۱۱۰	۳
البرز	۱۵۹۳۲	۱۶۸۵۲	۱۰۶	۲۳	۱۷۴۱۳	۱۷۹۵۲	۱۰۳	۷

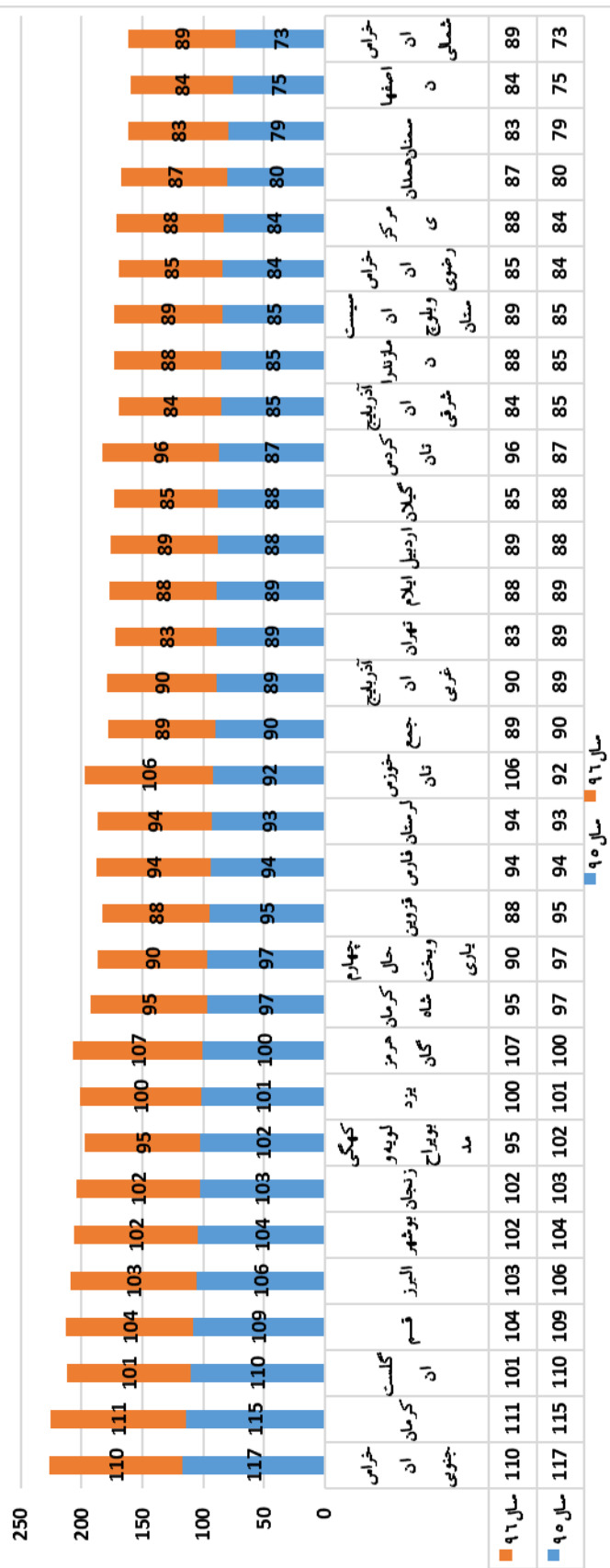
با توجه به سهم حدود ۵۰ درصدی استان تهران از درآمدهای عمومی مصوب استان‌ها، لازم است عملکرد درآمدهای عمومی این استان به صورت جدا گانه بررسی شود. وضعیت تحقق درآمدهای عمومی مصوب این استان در سال‌های ۹۵ و ۹۶ بیانگر ظرفیت درآمدی این استان بوده و تحقق درآمدهای عمومی استان‌های کشور در سال ۹۷ را تا حدود زیادی روشن می‌کند. نسبت عملکرد به درآمد عمومی مصوب این استان در سال ۹۵، ۸۹ درصد بوده که نسبت تحقق درآمدهای عمومی به مصوب در سال ۹۶ کاهش و به ۸۳ درصد رسیده است. طی این سال‌ها شاخص عملکرد به مصوب استان تهران زیر میانگین کشور بوده است. این نسبت برای استان‌های کشور در سال ۹۵، ۹۰ درصد و در سال ۹۶، ۸۹ درصد بوده است که بیانگر انحراف یک درصدی در سال ۹۵ و ۶ درصد در سال ۹۶ عملکرد درآمدی استان تهران نسبت به میانگین کشور است. لذا در تعیین ارقام مصوب درآمد عمومی استان تهران توجه به عدم تحقق‌های ۱۱ درصدی و ۱۷ درصدی مورد توجه قرار گیرد و از انتقال درآمدهای مصوب سایر استانها به استان تهران و رشد درآمد عمومی مصوب این استان نسبت به متوسط کشوری اجتناب نمود (نمودار ۴).

سهم درآمدهای مالیاتی از درآمدهای عمومی استان‌ها در سال ۹۶، حدود ۹۲ بوده است که این نسبت در سرجمع درآمدهای عمومی کشور (استانی و ملی)، ۶۷ درصد می‌باشد. در این سال سهم درآمدهای مالیاتی از درآمدهای عمومی ملی، ۴۲ درصد بوده است. نسبت‌های فوق بیانگر سهم بالای درآمدهای مالیاتی استان‌ها از کل درآمدهای مالیاتی کشور است. در سال ۹۶، از ۱۱۶۵ هزار میلیارد ریال درآمدهای مالیاتی مصوب در قانون بودجه، ۷۸۵ هزار میلیارد ریال (۶۷.۴ درصد) متعلق به ردیف‌های استانی است.

مالیات‌ها به دو گروه مالیات‌های مستقیم (مالیات بر درآمد) و مالیات‌های غیرمستقیم (مالیات بر مصرف) تقسیم می‌شوند. با تصویب قانون مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۳۸۶ و افزایش تصاعدی نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم این ردیف درآمدی از درآمدهای مالیاتی افزایش یافته است. مالیات بر ارزش افزوده با سهم ۳۵ درصدی و پس از آن مالیات بر اشخاص حقوقی غیردولتی و مالیات بر حقوق کارکنان عمومی به ترتیب با سهم ۳۰.۴ و ۸.۳ درصد دو سوم از درآمدهای مالیاتی استان‌ها را تشکیل می‌دهد.

برآورد عملکرد سال ۹۶ درآمدهای مالیاتی نسبت به عملکرد ۹۵ نیز حاکی از رشد ۷.۲ درصدی می‌باشد که شرایط رکودی اقتصادی کشور و تلاش مالیاتی بر آن موثر است. ضرورت افزایش پایه مالیاتی، اجتناب از معافیت‌های مالیاتی گسترده- و هدفمند نمودن این معافیت‌ها- از نکات مهم در افزایش ظرفیت مالیاتی است. نرخ رشد سایر درآمدها مصوب سال ۹۶ نسبت به ۹۵ نیز ۱۳.۴ درصد می‌باشد.

نمودار ۴: نسبت عملکرد به مصوب درآمدهای عمومی

۳-۱-۳- درآمدهای عمومی در لایحه بودجه ۹۷

ساختار اقتصادی هر استان، پایه درآمدی آن استان را مشخص می‌کند، بنابراین بر اساس عملکرد درآمدهای عمومی - شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها- در سال‌های گذشته و ارتباط آن با سال‌های قبل می‌توان به پیش‌بینی درآمدها اقدام نمود. درآمدهای عمومی توسط سازمان‌های متعددی نظیر امور مالیاتی، نیروی انتظامی، استاندارد و... وصول می‌شود و از آنجا که دستگاه وصول‌کننده بیشترین اطلاعات از وضعیت عملکردی ردیف‌های مربوطه و ظرفیت‌های آن دارد، لذا پیشنهاد ارقام ردیف‌های درآمدی حاصل تعامل دو سویه بین سازمان و دستگاه‌های مربوطه است. با توجه به سهم بیش از ۹۰ درصدی درآمدهای مالیاتی در درآمدهای عمومی استان‌ها، روش پیشنهادی سازمان امور مالیاتی مبنای تعیین سهم استان‌ها از درآمدهای مالیاتی مصوب استان‌ها قرار گرفت. بدین منظور عملکرد ۱۲ ساله درآمدهای عمومی استان‌ها و همچنین روند عملکرد اجزاء اصلی درآمدهای مالیاتی شامل مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده مورد بررسی قرار گرفته و با توجه به ساختار همبستگی، از عملکرد دو سال قبل هر استان برای پیش‌بینی درآمدهای عمومی استفاده شده است. با استفاده از اطلاعات عملکرد درآمدهای عمومی، سرجمع درآمدهای عمومی - درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها- برای استان‌ها برآورد و با توجه سهم تعیین شده برای درآمدهای عمومی استان‌ها در منابع بودجه ۹۷، سهم استان‌ها از درآمدهای عمومی مورد بازنگری و تعدیل قرار گرفت. نتایج برآوردهای انجام شده برای درآمدهای مالیاتی، سایر درآمدها و درآمدهای اختصاصی در جدول (۱) ارایه شده است. برای درآمدهای مالیاتی در لایحه ۹۷، ۸۵۸۴۳۴ میلیاردریال منظور شده که نسبت به مصوب ۹۶، ۹۰۳ درصد رشد دارد. همچنین برای سایر درآمدها در این لایحه نسبت به سال قابل رشد ۳۰ درصدی در نظر گرفته شده است. بنابراین مجموع درآمدهای عمومی استانی شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها، با رشد ۱۱ درصدی نسبت به قانون ۹۶ و ۲۵ درصدی نسبت به برآورد عملکرد این سال به ۹۴۰۳۹۲ میلیاردریال رسیده است. شایان ذکر است نسبت درآمدهای مالیاتی استانی به کل در لایحه بودجه ۹۷، ۶۶٫۷ درصد می‌باشد که در مقایسه با مقدار این نسبت در سال ۹۶ (۶۷٫۴ درصد)، تغییر محسوسی ندارد.

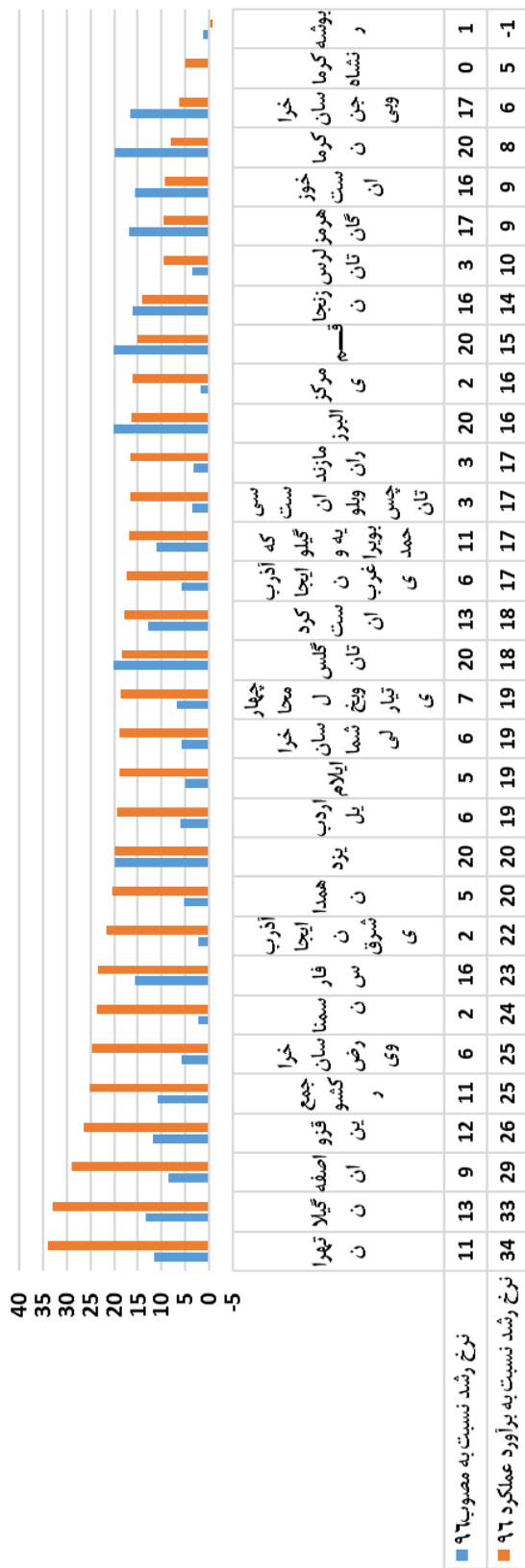
نرخ رشد درآمدهای عمومی استان‌ها در لایحه بودجه ۹۷، نسبت به مصوب ۹۶، ۱۱ درصد و نسبت به برآورد عملکرد این سال، ۲۵ درصد رشد دارد. نرخ رشد درآمدهای عمومی در لایحه ۹۷ نسبت به مصوب و برآورد عملکرد سال ۹۶ در نمودار (۵) ارایه شده است. در تعیین نرخ رشد درآمدهای عمومی به شرایط خاص استان‌های کرمانشاه و بوشهر و همچنین ساختار نظام درآمدی استان تهران توجه شده است. علاوه بر استان تهران نرخ رشد درآمدهای عمومی استان‌های گیلان، اصفهان و قزوین در لایحه ۹۷، بالاتر از متوسط استان‌ها نسبت به عملکرد ۹۶ (۲۵٪) در نظر گرفته شده است. در استان‌های مذکور نسبت عملکرد به مصوب در سال‌های ۹۵ و ۹۶ برابر یا پایین‌تر از متوسط کشوری بوده و نرخ رشد درآمدهای عمومی مصوب ۹۶ نسبت به ۹۵ نیز پایین‌تر از متوسط استان‌ها است. برای سایر استان‌ها نرخ رشد درآمدهای عمومی پایین‌تر از متوسط کشوری بوده که با توجه به نسبت عملکرد به مصوب آن طی دو سال گذشته و تفاوت نرخ رشد درآمدهای عمومی مصوب ۹۶ به ۹۵ آن استان نسبت به متوسط کشوری ارقام درآمد عمومی منظور شده است.

با توجه به وقوع زلزله در بخش‌های عمده‌ای از استان کرمانشاه و آسیب‌های وارده به زیرساخت‌ها، سکونتگاه‌های شهری و روستایی و همچنین تعطیلی واحدهای تولیدی و خدماتی نرخ رشد صفر درصدی نسبت به مصوب و ۵ درصدی نسبت به عملکرد سال ۹۶ برای این استان در نظر گرفته شد. همچنین برای استان بوشهر با توجه به اینکه واریز مالیات پیمانکاران در استان محل ثبت در سال ۹۶ امکان‌پذیر گردید و با عنایت به سهم بالای پرداختی پیمانکاران فعال در منطقه عسلویه از درآمدهای مالیاتی این استان نرخ رشد ۱ درصدی نسبت به مصوب سال قبل برای این استان لحاظ گردیده است. از آنجا که اقتصاد استان تهران نمود کاملی از اقتصاد ملی بوده- سهم ۲۶ درصدی از تولید ناخالص داخلی کشور- نرخ رشد درآمدهای عمومی این استان در لایحه ۹۷ نسبت به مصوب ۹۶ برابر متوسط استان (۱۱٪) در نظر گرفته شد.

خوشبختانه در ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه استقرار نظام درآمد- هزینه استانی و همچنین بازگرداندن بخشی از مازاد درآمد عمومی هر استان به همان استان پیش‌بینی شده است که این ظرفیت قانونی می‌تواند انگیزه مناسبی برای تلاش مالیاتی بیشتر باشد. بنابراین پیش‌بینی دقیق و نزدیک به واقعیت درآمدهای استانی مبتنی بر ظرفیت‌های واقعی مالیاتی امکان شناخت کوشش مالیاتی واقع را میسر می‌نماید.

درآمدهای اختصاصی مصوب در سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵، ۴۰.۲ درصد رشد داشته است که در مقایسه با نرخ رشد ۹.۳ درصدی درآمدهای استانی حاکی از ظرفیت این درآمدها و ضرورت توجه بیشتر به این درآمدها در ساختار منابع استانی است. در لایحه ۹۷ نیز درآمدهای اختصاصی با رشد ۲۱.۸ درصدی در لایحه منظور شده است.

نمودار ۵: نرخ رشد درآمدهای عمومی استان‌ها در لایحه ۹۷

نرخ رشد نسبت به مصوبه ۹۶ ■ نرخ رشد نسبت به برآورد عملکرد ۹۶

۳-۲- مصارف استانی

مصارف استان‌ها به دو سرفصل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان تفکیک می‌گردد. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در قوانین بودجه سنواتی سال‌های ۹۵ و ۹۶ در سه گروه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، ۳ درصد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی برای مناطق نفت‌خیز و کمتر توسعه یافته و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور تفکیک شده است که استان‌ها به فراخور وضعیت خود در شاخص‌های مربوطه از این اعتبارات بهره‌مند می‌شوند.

۳-۲-۱- اعتبارات هزینه‌ای

اعتبارات هزینه‌ای منابعی است که برای جبران خدمات کارکنان دولت، خرید خدمات و لوازم مصرف شدنی در لوایح بودجه سنواتی منظور می‌شود. علاوه بر این، بخشی از درآمدهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی و ردیف‌های خاص در قالب اعتبارات هزینه‌ای به دستگاه‌های اجرایی اختصاص می‌یابد. دستگاه‌های اجرایی تابع نظام بودجه هزینه‌ای طی سال‌های اخیر با تغییراتی روبرو بوده‌اند که در سال ۹۶ تعداد آنها ۲۴ دستگاه می‌باشد. در لایحه ۹۷، تعداد دستگاه‌های اجرایی تابع نظام بودجه هزینه‌ای افزایش یافته و در راستای بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد سهم منابعی که از درآمدهای اختصاصی صرف امور هزینه‌ای می‌شود، مشخص شده است.

۳-۲-۱-۱- اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶

سقف اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها در قانون بودجه ۹۵ بالغ بر ۷۵۱۰۰ میلیارد ریال بوده است که با استفاده از ظرفیت بند "ل" ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجم توسعه سقف این اعتبارات با ۲۰۷ درصد افزایش به ۷۷۱۰۶ میلیارد ریال رسید. اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های تابع نظام بودجه هزینه‌ای در سال ۹۶ با ۱۷ درصد رشد نسبت به مصوب قانون و ۱۴ درصد رشد نسبت به عملکرد در پایان سال به ۸۸۲۲۴ میلیارد ریال رسیده است.

مجموعاً ۱۹۱۱۳۷ نفر در ۲۴ دستگاه اجرایی تابع نظام بودجه هزینه‌ای به صورت نیروهای رسمی، پیمانی قرارداد کارمین، طرحی و کارگری موقت و دائم در حال فعالیت هستند که سهم نیروهای رسمی و پیمانی ۷۴ درصد و سهم نیروهای غیررسمی و غیرپیمانی ۱۶ درصد و سایر ۱۰ درصد می‌باشد.

۳-۲-۲- اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه ۹۷

در سال ۹۷، شاهد تغییرات عمده‌ای در اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها هستیم. اعتبارات هزینه‌ای ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، بنیاد شهید و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها به سر جمع اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها افزوده شد. همچنین حقوق بازرسان سازمان صنعت، معدن تجارت و منابع مورد نیاز برای اجرای بند ۱۰ ماده ۶۸ قانون مدیریت خدمات کشوری ادارات کل زندان‌های استان‌ها نیز به سرجمع اعتبارات استان‌ها اضافه گردید. مجموع اعتبارات هزینه‌ای ۲۴ دستگاه تابع هزینه‌ای سال ۹۶ نیز با رشد ۱۱۰۲ درصدی به ۹۸۰۸۴ میلیارد ریال رسیده است. در لایحه بودجه ۹۷، مجموع اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها از منابع بودجه عمومی به ۵۵۰۷۴۴ میلیارد ریال و از کل منابع ۵۶۱۰۱۴ میلیارد ریال شده است. برش استانی اعتبارات هزینه‌ای در قالب

جدول ۱۰-۲ ماده واحده لایحه منظور شده و استان‌ها در سال ۹۷ مجاز به کاهش ارقام مندرج در این جدول نیستند. برش استانی اعتبارات کمک زیان شرکت‌های آبفا روستایی و ردیف بازارچه‌های مرزی نیز در این جدول آمده است. همچنین در راستای تحقق بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد، برش استانی درآمدهای اختصاصی ادارات آموزش و پرورش، بهزیستی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها به تفکیک هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در جدول ۱۰-۳ درج شده است. با لحاظ اضافه شدن اعتبارات هزینه‌ای ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، بنیاد شهید و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و همچنین سایر ردیف‌های مندرج در جدول ۱۰-۲ سهم استان‌ها از اعتبارات هزینه‌ای به ۲۰ درصد در لایحه ۹۷ می‌رسد.

۳-۲-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی بر اساس احکام قانون برنامه و قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱) و (۲) و همچنین سایر قوانین مرتبط با توسعه مناطق مانند قانون استفاده متوازن از امکانات کشور از سه جزء اصلی اعتبارات قانون ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی، تملک استانی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور تشکیل می‌گردد. اعتبارات قانون ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به نسبت یک سوم و دو سوم به ترتیب بین مناطق نفت‌خیز و گازخیز و مناطق کمتر توسعه‌یافته تقسیم می‌شود. در جزء یک سوم سهم استان از ارزش صادرات نفت خام و گاز طبیعی مبنای توزیع اعتبارات موضوع این قانون است. در جزء دو سوم سهم استان‌ها بر اساس سهم جمعیتی و مساحتی مناطق کمتر توسعه‌یافته استان به کل مناطق کمتر توسعه یافته کشور - با ضریب ۹۰٪ جمعیت و ۱۰٪ مساحت - اعتبارات بین استان‌ها توزیع می‌شود.

یکی از موضوعات مهم پس از تشکیل شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها تفکیک عملیات عمرانی ملی از استانی بود که در قوانین برنامه پنج ساله (از جمله ماده ۷۹ قانون برنامه چهارم توسعه) محدوده فصل - برنامه و عملیات مجاز اعتبارات استانی همه ساله در دستورالعمل مبادله موافقتنامه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و هزینه‌ای استانی ابلاغ می‌گردد. این اعتبارات بر اساس وضعیت هر استان در شاخص‌های مرتبط با برنامه‌های مجاز تعیین و بر اساس فاصله عقب‌ماندگی استان از میانگین کشور در مجموعه این شاخص‌ها، سهم استان‌ها تعیین می‌گردد. اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور نیز به ارتقاء شاخص‌های برخورداری در حوزه‌های زیربنایی، اجتماعی و اقتصادی - که در متن قانون ذکر شده است - به شهرستان‌هایی که مقدار شاخص مربوطه در آن‌ها زیر میانگین کشوری قرار دارد، تعلق می‌گیرد، لذا در این قانون وضعیت هر شاخص نسبت به میانگین کشوری، سهم شهرستان - و استان - را تعیین می‌کند.

با توجه به تصویب قانون برنامه ششم توسعه در اجزاء اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تغییراتی رخ داد، از جمله به استناد بند "الف" ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه ضریب ۲ درصد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به ۳ درصد تغییر کرد. همچنین بر اساس ماده ۹۴ این قانون ۰.۲۷ درصد از اعتبارات ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده برای توسعه امور مربوط به ورزش اختصاص می‌یابد.

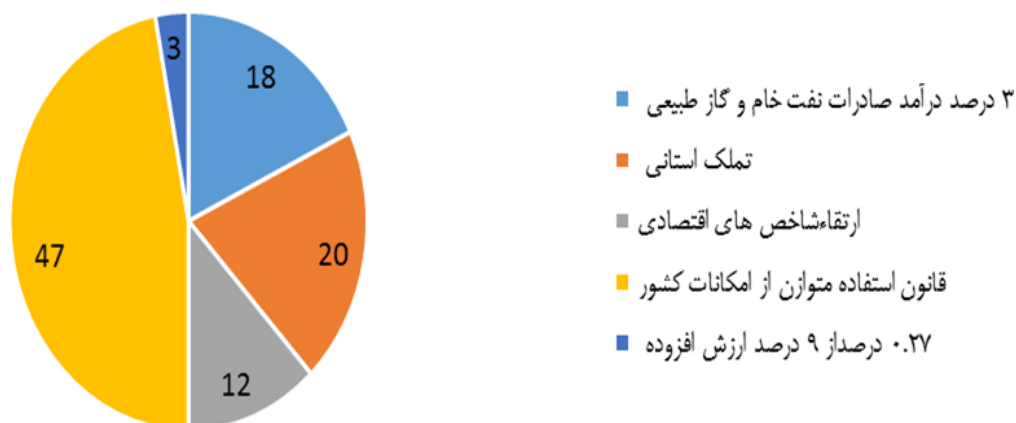
بیکاری یکی از چالش‌های اصلی کشور بوده و همه استان‌های کشور به درجات مختلف با این پدیده به ویژه در بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی روبرو هستند، به منظور هدایت موثر منابع استان‌ها به تکمیل طرح‌های زیربنایی و اقتصادی که به ایجاد اشتغال مستقیم می‌انجامد، از سال ۹۶، اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی در جدول ۱-۱۰ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها منظور شد.

۳-۲-۱- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در قوانین بودجه ۹۵ و ۹۶

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۹۵، متشکل از سه جزء اعتبارات ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی، تملک استانی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور می‌باشد. از مجموع ۱۶۱۵۰۰ میلیارد ریال اعتبارات، ۶۱ درصد از محل قانون استفاده متوازن از امکانات کشور، ۲۹ درصد اعتبارات تملک استانی و ۱۰ درصد سهم اعتبارات ۲ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی می‌باشد.

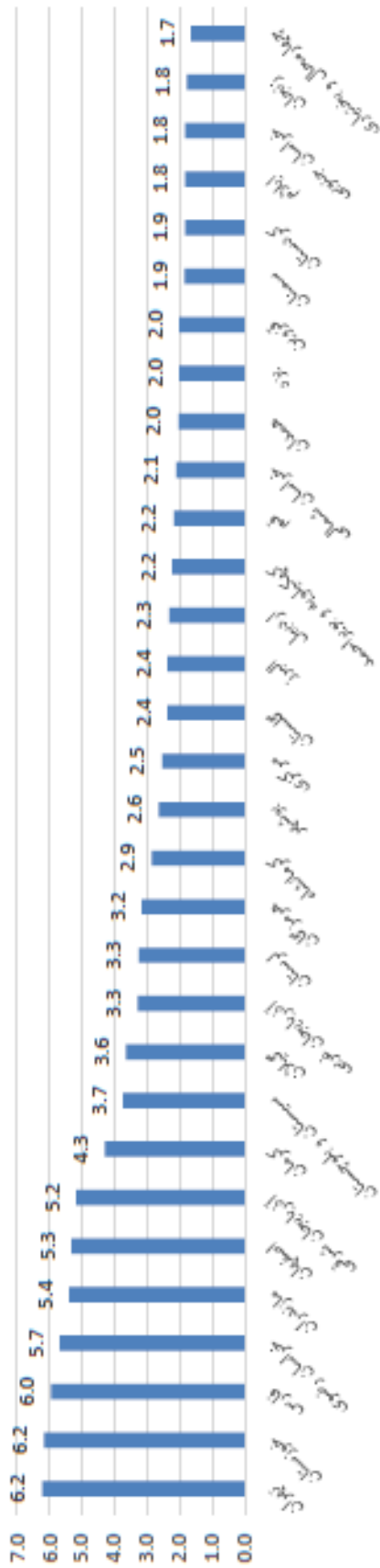
در اعتبارات ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی، به ترتیب استان‌های خوزستان، بوشهر، فارس، در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، استان‌های تهران، خوزستان، فارس و اعتبارات قانون استفاده متوازن استان‌های سیستان و بلوچستان، فارس و کرمان بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۹۶ با رشد ۶۰ درصدی نسبت به سال قبل به مبلغ ۲۵۷۹۹۳ میلیارد ریال رسید. اعتبارات موضوع ۲ درصد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی به دلیل ارتقاء ضریب به ۳ درصد- بر اساس ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه- و همچنین افزایش صادرات نفت خام و میعانات گازی رشد ۳ برابری داشته است. اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور در این سال رشد ۲۶ درصدی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی رشد ۱۵ درصدی دارد. ضمن اینکه دو جزء ارتقاء شاخص‌های اقتصادی و ۰.۲۷ درصد ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده به اعتبارات استانی افزوده شده است. سهم هریک از این اجزاء در جدول ۱-۱۰ قانون بودجه ۹۶ در نمودار (۶) آمده است.

نمودار ۶: سهم اجزاء جدول ۱۰-۱ از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه ای استان‌ها در سال ۹۶

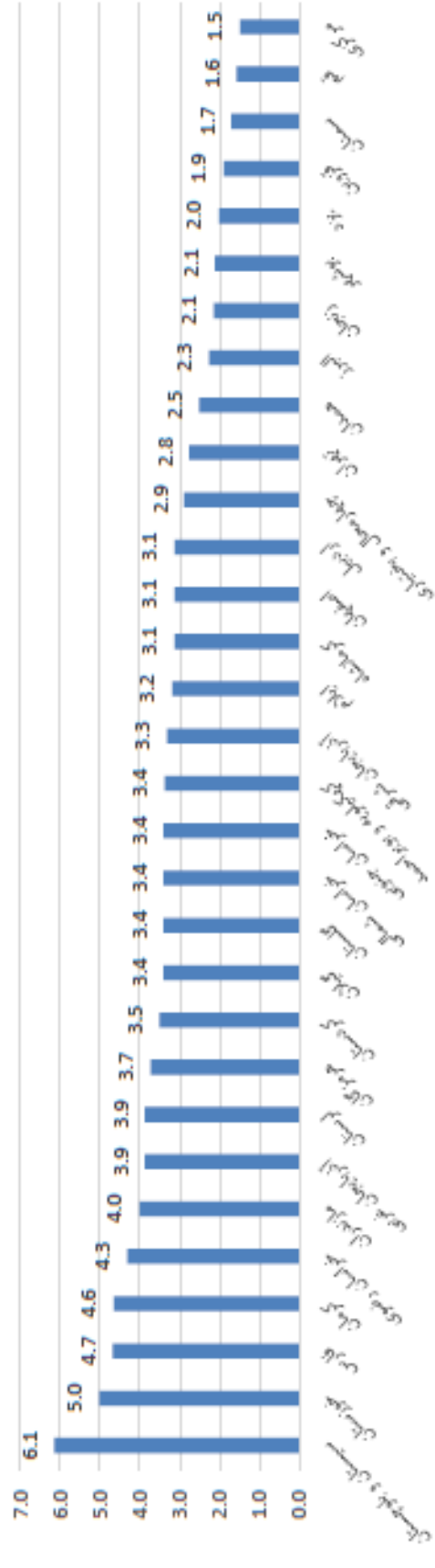

سهم هر استان از اجزاء اصلی چهارگانه اصلی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سال ۹۶، در نمودارهای ۷ الی ۱۰ نشان داده شده است. در اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، استان‌های تهران، خوزستان و فارس، در اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی، استان‌های سیستان و بلوچستان و فارس، در اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت‌خام و میعانات‌گازی به ترتیب استان‌های خوزستان، بوشهر و فارس و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور استان‌های سیستان و بلوچستان، فارس و کرمان بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. سهم استان‌ها از سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال‌های ۹۵ و ۹۶ در نمودار ۱۱ آمده است. در سال ۹۵، استان‌های سیستان و بلوچستان، خوزستان و فارس بالاترین سهم را دارا بوده‌اند و در سال ۹۶ به ترتیب استان‌های خوزستان، سیستان و بلوچستان و فارس بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. افزایش حدود ۳ برابری اعتبارات قانون ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت‌خام و میعانات‌گازی و سهم حدود ۴۲ درصدی استان خوزستان در تولید موجب افزایش سهم و ارتقاء جایگاه استان خوزستان به رتبه نخست در بهره‌مندی از این اعتبارات شده است.

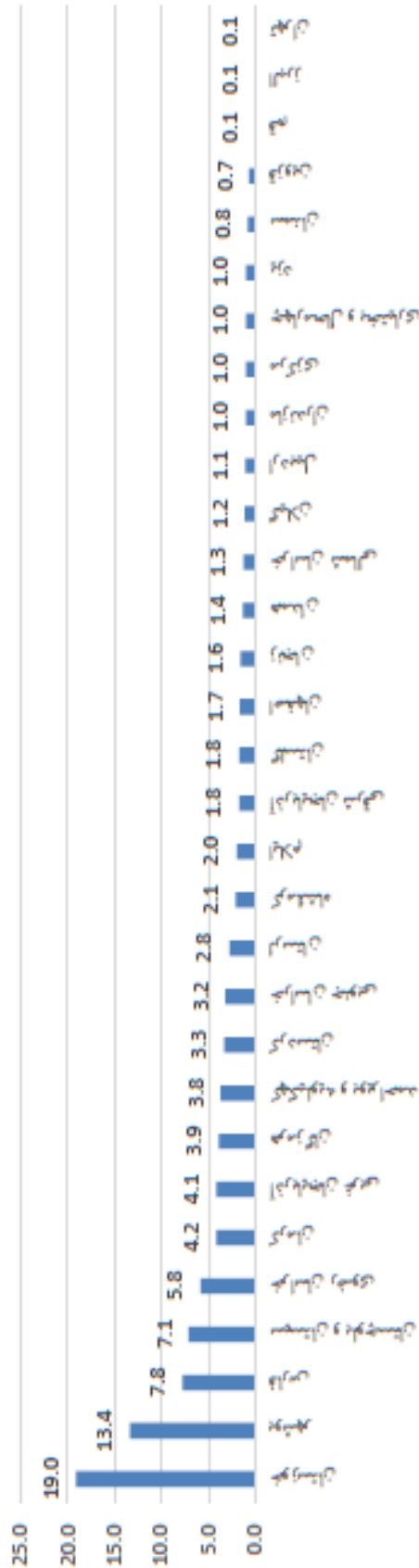
نمودار ۷: سهم استان ها از اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی سال ۹۶

نمودار ۸: سهم استان ها از اعتبارات ارتقاء شاخص های اقتصادی سال ۹۶

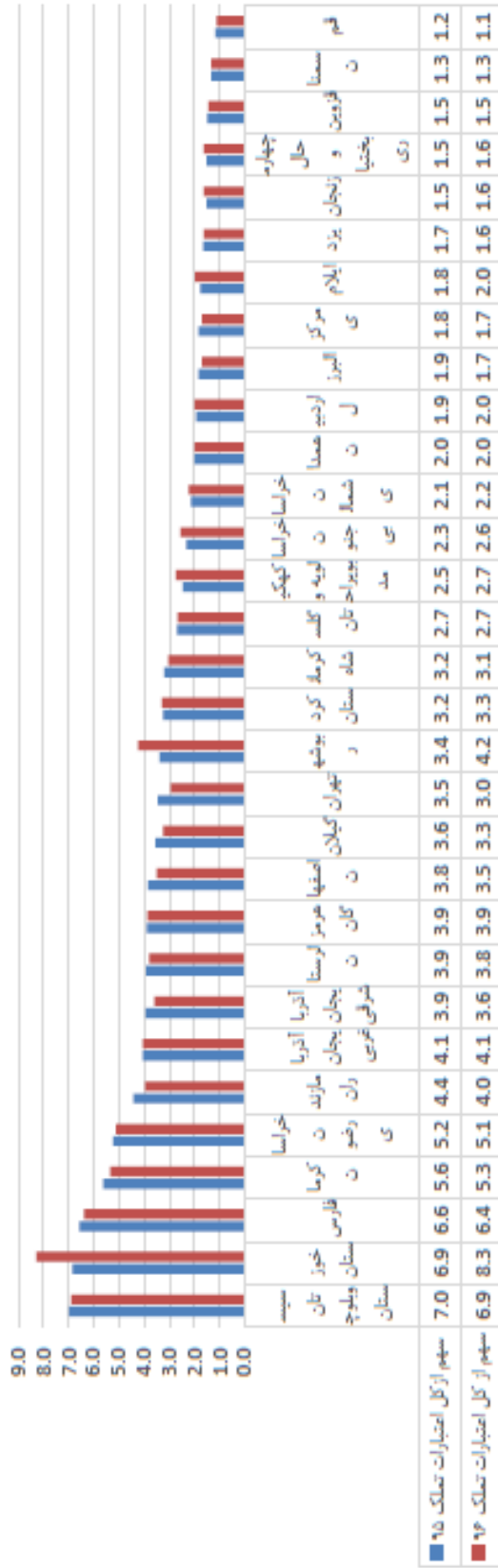
نمودار ۹: سهم استان‌ها از اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی سال ۹۶

نمودار ۱۰: سهم استان‌ها از قانون استفاده متوازن از امکانات کشور در سال ۹۶

نمودار ۱: سهم استان ها از سرجمع جدول ۱-۱۰ اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای طی سال های ۹۵ و ۹۶

۳-۲-۲-۲- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۹۷

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در لایحه بودجه ۹۷ در جداول پیوست ماده واحده و پیوست شماره یک شاهد تغییراتی است. اضافه شدن برش استانی مبلغ ۴۴۴۵ میلیاردریال اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های بازارچه‌های مرزی و ماده ۲۳ قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و جرائم رانندگی در جدول ۱۰-۲ و برش استانی ۴۴۸۴ میلیاردریال اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای درآمدهای اختصاصی ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، بهزیستی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استانها در جدول ۱۰-۳ و همچنین انتقال مدیریت اعتبارات تعدادی از طرح‌های ملی پیوست شماره ۱ که محدوده اثرگذاری آن‌ها تقسیمات سیاسی یک استان بوده و امکان نظارت فنی و اجرایی آن در استان‌ها وجود داشته باشد از تغییرات لایحه بودجه ۹۷ نسبت به قانون بودجه ۹۶ می‌باشد که در دو سرفصل جداول پیوست ماده واحده و جداول پیوست شماره یک پرداخته می‌شود.

الف- جداول پیوست ماده واحده

سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی حدود ۲۲۸۱۹۲ میلیاردریال در لایحه ۹۷ منظور شده‌است که کاهش ۱۴ درصدی نسبت به سال قبل را نشان می‌دهد. کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (ملی و استانی) در لایحه ۹۷ بالغ بر ۶۰۴ هزار میلیاردریال می‌باشد که نسبت به سال ۹۶-۷۱۳ هزار میلیاردریال - کاهش ۱۵ درصدی داشته است، لذا کاهش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی یک درصد کمتر از کاهش این اعتبارات در سطح ملی است. اعتبارات موضوع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به ترتیب ۵.۶ و ۶.۴ درصد افزایش ولی در مقابل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۳۷.۴ درصد و اعتبارات ارتقاء شاخص‌های اقتصادی کاهش ۶۷.۸ درصدی کاهش داشته‌اند. با توجه به ماهیت و اهداف متفاوت هریک از اجزاء اعتبارات استانی توزیع اعتبارات استانی بین استان‌ها در هریک از این اجزاء انجام شده و سپس اعتبارات استانی از مجموع سهم استان در هریک از اجزاء محاسبه می‌گردد. اعتبارات تملک استانی از نظر محدوده عملیات و همچنین پوشش منطقه‌ای عام‌ترین اعتبارات در بین اجزاء اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها است. همه ساله در دستورالعمل مبادله موافقتنامه‌های هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عملیات مجاز در فصل - برنامه تعریف و به استان‌ها ابلاغ می‌گردد. این اعتبارات بر اساس وضعیت هر استان در شاخص‌های هر برنامه و ارتقاء مقادیر میانگین شاخص توزیع شده است. در سال ۹۷ هدف‌گذاری هر شاخص بر اساس روش میانگین متحرک انجام شده‌است، بدین ترتیب که ابتدا استان‌ها در هر شاخص به ترتیب نزولی مرتب شده و هدف آخرین استان، میانگین شاخص در استان‌ها قرار داده می‌شود. سپس استان آخر از فرآیند میانگین‌گیری خارج شده و مجدداً میانگین محاسبه و

هدف آخرین استان قرار داده می‌شود. فاصله وضع موجود استان در هر شاخص با هدف تعیین شده برای آن استان (بر اساس روش میانگین متحرک) سهم استان در آن شاخص را تعیین می‌نماید.

اعتبارات از محل ۳ درصد نفت خام و گاز طبیعی دو جامعه هدف استان‌های نفت خیز و گازخیز با سهم یک درصد و مناطق کمتر توسعه یافته با سهم دو درصدی را مشمول می‌شود. سهم هر استان نفت خیز و گازخیز از محل یک سوم به استناد بند "ت" ماده ۳۳ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه بر اساس سهم آن استان از ارزش صادرات نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی محاسبه و سهم استان‌ها از محل دو سوم این اعتبارات با توجه به میانگین وزنی سهم جمعیتی و سرزمینی مناطق کمتر توسعه یافته آن استان تعیین می‌گردد. برای محاسبه سهم استان‌ها در لایحه ۹۷، سهم جمعیتی مناطق کمتر توسعه یافته بر اساس سرشماری سال ۹۵ به هنگام گردید. بر اساس قانون استفاده متوازن از امکانات کشور همه ساله اعتبارات برای ارتقاء شاخصهای برخورداری و کاهش فاصله سالانه ۱۰ درصدی نسبت به میانگین کشوری در نظر گرفته می‌شود. این شاخص‌ها در حوزه‌های زیر بنایی، اجتماعی و اقتصادی تعریف شده و استان‌هایی که مقادیر شاخص‌ها آن زیر میانگین کشوری باشد از این اعتبارات بهره‌مند می‌گردند (جدول ۴).

با توجه به اینکه یکی از معضلات اساسی کشور بیکاری بالا به ویژه در بین جوانان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است هدایت هدمند بخشی از اعتبارات استانی به این منظور در قانون بودجه سال ۹۶ از طریق اختصاص ستونی خاص به ارتقاء شاخص‌های اقتصادی دنبال گردید که این موضوع در لایحه بودجه ۹۷ نیز ادامه یافت. سهم استان‌ها از این جزء بر اساس شاخص‌هایی نظیر نرخ بیکاری، درآمد سرانه، درآمد کوششی شهرداری‌ها و سهم استان از تولید ناخالص داخلی مشخص شده است.

سهم استان‌ها از سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۹۷ و مقایسه آن با سهم آن‌ها در قانون بودجه ۹۶ در نمودار (۱۲) نمایش داده شده است. استان‌های خوزستان، سیستان و بلوچستان و فارس که در سال ۹۶ بالاترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را به خود اختصاص داده‌اند در لایحه ۹۷ نیز جایگاه خود را حفظ نموده‌اند. علاوه بر این سهم استان‌های خوزستان و سیستان و بلوچستان به ترتیب ۱.۹ و ۰.۴ درصد افزایش یافته است.

جدول ۴-۱ جزء و سرجمع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استان‌ها

ارقام به میلیون ریال

جمع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای	قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	ارزاه شاخص های اقتصادی	اعتبارات ۹ درصد ارزش افزوده	قانون بودجه سال ۹۶			اعتبارات ۲ درصد صادرات نفت خام و میعانات گازی	جمع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای	قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	ارزاه شاخص های اقتصادی	اعتبارات ۹ درصد ارزش افزوده	قانون بودجه سال ۹۷ (جدول ۰-۱)			جمع اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای	
				اعتبارات ۰.۲۷ درصد	اعتبارات ۹ درصد ارزش افزوده	اعتبارات ۲۷ درصد						اعتبارات ۲ درصد صادرات نفت خام و میعانات گازی	یک سوم	دو سوم		جمع
۲۵۹۹۳۳۵	۱۱۷۷۲۰۰	۳۱۰۰۰۰	۷۵۶۷۵۰	۱۶۰۳۲۰	۳۲۰۳۴۰	۴۸۰۹۶۰	۵۳۸۵۶۰	۱۲۵۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۸۶۷۰۰	۳۳۸۶۳۰	۳۳۷۲۲۰	۵۰۸۰۰۰	۳۳۷۲۲۰		
۴۳۸۳۶۷	۱۹۴۲۰۰	۴۶۱۰۸	۱۳۸۵۷۹	۰	۴۸۰۹۶۰	۴۸۰۹۶۰	۱۳۷۱۰۰	۲۰۶۷۰۰	۱۶۹۰۰	۱۶۷۰۰	۳۷۶۶۰	۳۷۶۶۰	۵۰۲۰۰	۸۶۱۰۰		
۸۹۹۹۳۴۴	۴۵۷۲۰۰	۱۰۰۵۶۶۶	۳۳۶۶۶۶	۰	۵۶۰۳۱۸	۵۶۰۳۱۸	۱۹۶۶۰۰	۹۸۶۵۰۰	۳۳۱۰۰۰	۲۸۲۰۰۰	۷۲۳۰۰۰	۷۲۳۰۰۰	۵۷۸۰۰۰	۱۳۲۷۰۰۰		
۱۰۲۱۱۴۷۳	۵۷۲۴۰۰	۱۳۴۰۷۸۰	۲۹۹۵۱۹	۰	۴۸۸۱۷۴	۴۸۸۱۷۴	۲۹۰۹۰۰	۵۶۱۲۰۰	۴۰۰۰۰۰	۳۳۳۰۰۰	۸۶۷۰۰۰	۸۶۷۰۰۰	۵۰۱۰۰۰	۱۸۱۴۰۰۰		
۹۶۹۶۹۸	۴۳۵۰۰۰	۱۰۰۲۷۸۲۲	۲۷۲۶۶۶	۰	۸۶۶۹۰۰	۸۶۶۹۰۰	۲۷۹۴۰۰	۴۶۳۳۰۰	۳۳۲۰۰۰	۳۱۲۰۰۰	۷۸۴۰۰۰	۷۸۴۰۰۰	۸۷۲۰۰۰	۱۷۴۴۰۰۰		
۱۰۹۶۰۳۳۸	۵۱۹۱۰۰۰	۱۲۰۰۷۵۰	۳۰۶۸۱۸	۰	۱۹۸۸۷۷	۱۹۸۸۷۷	۱۷۷۳۰۰	۵۵۲۴۰۰	۳۸۷۰۰۰	۳۵۳۰۰۰	۲۸۷۰۰۰	۲۸۷۰۰۰	۲۷۶۸۰۰۰	۱۱۰۴۰۰۰		
۷۸۷۵۸۸	۴۱۰۳۰۰۰	۹۷۰۳۰۶	۳۳۱۰۱۵	۱۵۰۲۶	۱۰۰۱۲۷۶۹	۱۰۰۱۲۷۶۹	۱۵۴۴۰۰	۳۳۶۶۰۰	۳۱۳۰۰۰	۲۶۵۰۰۰	۱۷۰۰۰	۱۷۰۰۰	۹۶۳۰۰۰	۹۶۷۰۰۰		
۲۱۳۰۹۱۸۳	۶۶۴۱۰۰۰	۱۵۵۶۱۷۸	۶۶۶۱۹۲۸	۳۵۰۰۰۳۰	۹۱۶۱۹۷۸	۹۱۶۱۹۷۸	۳۳۳۵۰۰	۷۰۶۵۰۰	۵۰۱۰۰۰	۱۷۶۰۰۰	۲۸۱۰۰۰	۲۸۱۰۰۰	۱۳۳۵۰۰۰	۲۰۸۱۰۰۰		
۱۶۳۸۵۳۷	۷۶۱۹۰۰۰	۱۴۵۰۵۰۶	۴۸۳۶۶۴	۱۱۵۶۱۳۳	۳۵۷۱۲۷۴	۳۵۷۱۲۷۴	۳۲۰۸۰۰	۸۱۰۷۰۰۰	۴۶۸۰۰۰	۵۵۴۰۰۰	۳۷۶۶۰۰	۳۷۶۶۰۰	۳۰۶۵۰۰۰	۲۰۰۹۰۰۰		
۱۳۷۹۰۱۸۲	۷۶۲۱۰۰۰	۱۴۴۰۹۰۰	۴۰۴۴۸۸	۰	۴۰۰۰۷۹۴	۴۰۰۰۷۹۴	۲۳۳۳۰۰	۸۱۰۹۰۰۰	۴۶۵۰۰۰	۴۶۴۰۰۰	۰	۰	۲۳۳۷۰۰۰	۱۴۵۳۰۰۰		
۱۳۲۱۶۳۸	۵۶۲۷۰۰۰	۱۳۳۵۳۳۴	۳۸۷۶۵۶	۴۴۹۸۳۸	۳۳۵۶۳۲	۳۳۵۶۳۲	۳۰۶۲۰۰۰	۵۸۷۸۰۰۰	۳۶۱۰۰۰۰	۴۴۴۰۰۰	۳۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۲۷۵۳۰۰۰	۱۹۰۹۰۰۰		
۹۰۰۷۱۹۸	۴۱۰۴۰۰۰	۹۷۰۲۰۶	۱۶۴۱۹۵	۰	۸۰۰۷۹۷	۸۰۰۷۹۷	۲۸۶۸۰۰	۳۳۶۷۰۰	۳۱۳۰۰۰	۳۰۳۰۰۰	۰	۰	۷۵۹۰۰۰۰	۱۷۹۹۰۰۰		
۹۷۰۰۰۲۸	۴۹۳۲۰۰	۱۱۵۲۷۲۰	۶۲۳۳۷	۵۶۷۹۴	۱۳۳۰۹۷۷	۱۳۳۰۹۷۷	۱۷۰۲۰۰۰	۵۴۰۰۰۰	۳۷۲۰۰۰	۳۳۵۰۰۰	۵۸۹۰۰۰	۵۸۹۰۰۰	۳۰۵۰۰۰۰	۱۰۶۰۰۰۰		
۱۷۸۰۲۰۹	۹۶۴۲۰۰	۱۹۰۱۹۸۸	۵۲۴۹۱۱	۰	۳۴۱۳۴۱۱	۳۴۱۳۴۱۱	۲۰۱۰۰۰۰	۱۰۶۰۳۰۰۰	۶۱۴۰۰۰	۵۹۹۰۰۰	۰	۰	۳۵۶۰۰۰۰	۱۲۵۵۰۰۰		
۸۵۰۶۵۸۷	۳۷۸۲۰۰۰	۷۸۸۰۸۶	۳۳۹۵۱۲	۰	۱۶۰۱۵۹۷	۱۶۰۱۵۹۷	۹۹۸۰۰۰	۲۸۶۵۰۰	۳۵۰۰۰۰	۲۸۶۰۰۰	۰	۰	۱۷۳۸۰۰۰	۱۳۲۸۰۰۰		
۵۱۷۳۱۳۴	۳۶۷۸۰۰۰	۷۸۸۰۸۶	۶۶۱۷۳۶	۰	۶۶۱۳۲۰	۶۶۱۳۲۰	۱۱۰۴۰۰۰	۳۳۸۰۰۰۰	۲۶۳۶۰۰	۱۷۶۰۰۰	۰	۰	۶۲۸۰۰۰۰	۶۹۱۰۰۰۰		
۹۷۷۷۴۹۹	۵۱۹۱۰۰۰	۱۲۰۰۷۵۰	۲۸۶۷۸۹	۱۴۴۶۴	۱۳۳۰۴۹۶	۱۳۳۰۴۹۶	۱۷۵۴۰۰۰	۵۵۲۴۰۰۰	۳۸۷۰۰۰	۳۳۹۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۱۳۲۰۰۰۰	۱۰۹۲۰۰۰۰		
۵۰۹۱۶۶۷	۲۰۱۰۰۰۰	۹۸۴۳۱۸	۱۹۹۳۴۷	۳۴۸۹۰۰	۶۰۳۰۰۲	۹۵۰۹۰۲	۹۹۲۰۰۰	۴۵۳۶۰۰	۳۱۹۰۰۰	۱۷۱۰۰۰	۶۶۲۰۰۰	۶۶۲۰۰۰	۵۸۱۰۰۰	۶۴۴۰۰۰		
۴۱۸۴۳۷۱	۱۶۷۵۰۰۰	۶۶۲۸۱۴	۱۳۲۷۳۱	۰	۷۶۶۷۲۶	۷۶۶۷۲۶	۵۵۹۰۰۰۰	۱۷۸۳۰۰۰	۳۱۴۰۰۰	۱۴۱۰۰۰	۰	۰	۷۷۴۰۰۰۰	۵۹۷۰۰۰۰		
۴۳۳۵۵۴	۱۸۴۱۰۰۰	۸۹۳۳۵۸	۱۲۴۳۳۵	۰	۴۸۰۹۶۰	۴۸۰۹۶۰	۸۹۶۰۰۰	۱۹۵۱۰۰۰	۳۸۸۰۰۰	۱۴۲۰۰۰	۰	۰	۵۰۱۰۰۰۰	۵۵۸۰۰۰۰		
۷۰۸۰۵۶۷	۳۸۱۳۰۰۰	۱۰۴۷۰۵۴	۲۰۰۷۶۸۴	۱۱۳۱۳۶۳	۶۷۴۴۶۶	۱۸۰۵۸۴۹	۱۲۰۷۰۰۰	۶۵۸۶۰۰۰	۳۳۸۰۰۰	۳۳۸۰۰۰	۱۷۳۳۰۰۰	۱۷۳۳۰۰۰	۵۴۴۰۰۰	۷۵۰۰۰۰۰		
۳۴۴۲۰۵۹	۱۳۳۳۰۰۰	۵۲۸۳۲۰	۱۰۰۰۹۶۱	۰	۳۸۴۶۶۸	۳۸۴۶۶۸	۱۰۰۵۰۰۰	۱۵۱۴۰۰۰	۱۷۰۰۰۰	۱۱۶۰۰۰	۰	۰	۳۷۸۰۰۰۰	۶۳۰۰۰۰۰		
۴۱۹۶۶۳۸	۱۸۷۵۰۰۰	۶۲۳۴۹۰	۱۳۳۰۸۸	۰	۴۸۰۹۶۰	۴۸۰۹۶۰	۳۴۸۸۰۰۰	۱۹۹۳۰۰۰	۳۱۰۰۰۰	۱۴۱۰۰۰	۰	۰	۴۶۸۰۰۰۰	۶۶۸۰۰۰۰		
۱۰۰۵۵۷۴۴	۱۳۱۳۰۰۰	۶۵۲۲۰۰۸	۳۳۱۳۰۸	۵۶۵۸۵۵۲	۷۶۸۵۷۴	۶۴۷۱۱۶۶	۷۸۲۸۰۰۰	۲۲۷۰۰۰۰	۳۱۱۰۰۰۰	۳۶۸۰۰۰۰	۳۱۰۹۰۰۰	۳۱۰۹۰۰۰	۹۷۳۰۰۰۰	۹۰۸۰۰۰۰		
۷۶۲۸۰۱۷	۳۱۸۱۰۰۰	۸۵۹۹۴۴	۲۲۴۰۳۵	۰	۴۴۰۴۸	۴۴۰۴۸	۳۳۵۴۰۰۰	۳۳۸۵۰۰۰	۲۷۶۰۰۰	۲۵۷۰۰۰	۰	۰	۱۸۰۰۰۰	۲۰۷۹۰۰۰		
۵۱۶۲۷۲۲	۳۲۶۱۰۰۰	۹۷۰۲۰۶	۱۵۱۴۶۰	۰	۵۲۹۰۵۶	۵۲۹۰۵۶	۲۴۰۶۰۰۰	۳۴۰۶۰۰۰	۳۱۳۰۰۰	۱۷۴۰۰۰	۰	۰	۵۳۲۰۰۰۰	۷۹۲۰۰۰۰		
۲۸۹۳۷۵۷	۱۰۰۰۰۰۰	۴۸۹۳۷۸	۴۸۹۸۴	۳۷۸۳۳	۳۵۸۱۲	۳۵۸۱۲	۱۱۷۹۰۰۰	۱۱۶۰۰۰۰	۱۵۸۰۰۰	۹۷۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۷۵۷۰۰۰۰		
۳۲۷۹۱۷۸	۱۶۴۱۰۰۰	۵۸۵۹۶۶	۱۰۰۹۹۹	۰	۳۳۲۳۴۳	۳۳۲۳۴۳	۳۱۱۰۰۰۰	۱۷۶۶۰۰۰	۱۸۹۰۰۰۰	۱۱۶۰۰۰	۰	۰	۳۶۷۰۰۰۰	۶۸۲۰۰۰۰		
۶۰۰۳۳۳۸	۳۵۱۷۰۰۰	۱۰۰۵۶۶۶	۲۰۰۳۲۸۳	۰	۸۴۴۰۸۵	۸۴۴۰۸۵	۶۰۵۲۰۰۰	۳۷۴۳۰۰۰	۳۶۱۰۰۰۰	۲۳۳۰۰۰	۰	۰	۹۲۵۰۰۰۰	۸۰۱۰۰۰۰		
۵۱۶۲۹۶۹	۳۱۶۳۰۰۰	۱۰۰۵۶۶۶	۱۶۹۰۳۷	۰	۶۲۷۷۲۷	۶۲۷۷۲۷	۹۸۵۲۰۰۰	۲۹۴۰۰۰۰	۳۳۱۰۰۰۰	۳۳۱۰۰۰۰	۰	۰	۶۶۱۰۰۰۰	۱۳۶۰۰۰۰		
۶۵۹۱۰۵۸	۳۸۱۳۰۰۰	۱۰۰۵۶۶۶	۱۹۳۳۲۶	۰	۱۵۲۹۰۷۲	۱۵۲۹۰۷۲	۹۸۹۰۰۰۰	۱۹۹۳۰۰۰	۳۳۱۰۰۰۰	۳۲۱۰۰۰۰	۰	۰	۱۰۶۴۰۰۰۰	۶۱۵۰۰۰۰		
۴۴۱۲۹۶۴	۳۲۶۰۰۰۰	۷۰۱۳۳۸	۱۲۹۳۳۹	۰	۴۳۳۸۶	۴۳۳۸۶	۱۲۷۹۰۰۰	۲۴۰۵۰۰۰	۲۲۶۰۰۰۰	۱۶۸۰۰۰	۰	۰	۲۸۰۰۰۰	۷۹۴۰۰۰۰		

ب- جداول پیوست شماره یک

تمرکززدایی و افزایش اختیارات استان‌ها از رویکردهای اصلی لایحه بودجه ۱۳۹۷ بوده است که یکی از اقدامات آن انتقال مدیریت طرح‌های ملی که ردیف اعتباری مشخص در قوانین بودجه دارند ولی محدوده اثرگذاری آن داخل یک استان بوده و ظرفیت فنی، اجرایی و مدیریتی آن در استان وجود دارد. واگذاری مدیریت این طرح‌ها به استان‌ها ضمن ارتقاء وضعیت نظارت بر این طرح‌ها، امکان به کارگیری سایر ظرفیت‌های استان در خاتمه و بهره‌برداری از این پروژه‌ها را فراهم می‌آورد. در لایحه بودجه ۱۳۹۷، راهبری و نظارت بر ۸۶۸ طرح ملی با اعتباری بالغ بر ۴۰۹۵۶ میلیارد ریال به استان‌ها واگذار گردید. این طرح‌ها طیف وسیعی از طرح‌های عمرانی را در بردارد و در بین وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی، وزارت راه و شهرسازی با ۳۱۵ طرح، وزارت نیرو با ۲۸۵ طرح و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با ۱۲۲ طرح بیشترین تعداد طرح‌های ملی را به استان‌ها انتقال داده‌اند.

از مجموع طرح‌های ملی انتقال یافته، محدوده عملکردی ۳۵ طرح با اعتباری بالغ بر ۱۰۲۶۰ میلیارد ریال فراتر از یک استان بوده و نمی‌توان آن را به استان خاصی منتسب نمود. مدیریت ۸۳۳ طرح با اعتبار ۳۰۹۶۶ میلیارد ریال نیز به استان‌ها انتقال یافته است که از نظر تعداد به ترتیب استان‌های فارس، خوزستان و آذربایجان شرقی و از نظر اعتبار به ترتیب استان‌های خوزستان، فارس و تهران بالاترین سهم از انتقال طرح‌های ملی به استان را به خود اختصاص داده‌اند.

ج- سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های استان‌ها

در لایحه بودجه ۹۷، علاوه بر اعتبارات جدول ۱۰-۱ (که به صورت متداول در لوایح بودجه سنواتی نمایانگر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها می‌باشد). مدیریت بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه در قالب جدول ۱۰-۲، بخش تملک دارایی‌های سرمایه‌ای درآمدهای اختصاصی و تعدادی از طرح‌های ملی در اختیار استان‌ها قرار گرفته است. بنابراین مدیریت ۲۷۸۱۸۱ میلیارد ریال شامل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از همه منابع شامل ۲۲۸۱۹۲ میلیارد ریال از محل تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (جدول ۱۰-۱) و ۴۹۹۸۹ میلیارد ریال از محل انتقال برخی ردیف‌ها و طرح‌های ملی و بخش عمرانی درآمدهای اختصاصی به استان‌ها واگذار شده است.

۳-۳- مقایسه مصارف و منابع استانی

مجموع منابع استانی متشکل از درآمدهای عمومی و اختصاصی و مصارف استانی شامل اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از همه محل‌ها می‌باشد. در سال ۹۵ منابع استانی بالغ بر ۷۸۲۲۶۸ میلیارد ریال و مصارف استان‌ها ۲۳۸۶۰۶ میلیارد ریال و در سال ۹۶، منابع استانی به ۸۵۹۲۰۵ میلیارد ریال و مصارف استانی به ۳۴۶۲۱۷ میلیارد ریال رسیده است، بنابراین نسبت مصارف به منابع در سال ۹۵، ۳۰.۵ درصد و در سال ۹۶ افزایش یافته و به ۴۰.۳ رسید. در لایحه بودجه ۹۷ برای منابع استانی رشد ۱۱ درصدی در نظر گرفته شده و به ۹۵۳۸۸۸ میلیارد ریال که در مقایسه با مصارف ۸۳۹۱۹۵ میلیارد ریالی

استان‌ها، نسبت مصارف و منابع به ۸۸ درصد افزایش یافته است. رشد ۲۴۰ درصدی مصارف استان‌ها ناشی از افزوده شدن اعتبارات هزینه‌ای ادارات آموزش و پرورش استانها و بنیاد شهید به اعتبارات هزینه‌ای استانی است.

۴- جمع‌بندی

لایحه بودجه سال ۹۷ در راستای تحقق رویکرد تمرکززدایی قانون برنامه ششم توسعه شاهد تحولات عمده‌ای نظیر افزایش سهم اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها از ۳.۴ درصد به ۲۰ درصد، انتقال ۸۶۸ تعدادی از طرح‌های ملی به استان‌ها و افزایش سهم استان‌ها از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کشور به ۳۸ درصد، استقرار نظام درآمد- هزینه استان‌ها و اجرای بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد می‌باشد. در گزارش حاضر به تبیین تغییرات لایحه بودجه ۹۷ و همچنین تشریح روش‌های ناظر بر برآورد منابع و مصارف استان‌ها به ویژه برش استانی اقلامی نظیر درآمدهای عمومی و اجزاء سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته شد.

درآمدهای استانی متشکل از درآمدهای عمومی و درآمدهای اختصاصی است، عملکرد درآمدهای عمومی به مصوب به عنوان معیاری برای تعیین ظرفیت درآمدی سال‌های ۹۵ و ۹۶، به ترتیب ۹۰ و ۸۹ درصد بوده است. با توجه به عملکرد درآمدهای عمومی و ارزیابی انجام شده از شرایط اقتصادی کشور و همچنین سهم در نظر گرفته شده برای درآمدهای عمومی استانی در لایحه بودجه ۹۷، این درآمدها با رشد ۱۱ درصدی از ۸۴۸۱۲۴ میلیارد ریال در سال ۹۶ به ۹۴۰۳۹۲ میلیارد ریال رسیده است. رشد درآمدهای مالیاتی استان‌ها، ۹.۳ درصد و رشد سایر درآمدها ۳۰ درصد در نظر گرفته شده است. برای تعیین برش استانی و پیشنهاد ارقام درآمد عمومی استان‌ها از عملکرد دو سال گذشته و مقایسه آن با میانگین کشوری، ظرفیت‌های مالیاتی استان و سهم بخش‌های مشمول معافیت مالیاتی در ساختار اقتصادی استان و نرخ رشد درآمدهای مصوب نسبت به سال گذشته استفاده شده است. در قانون برنامه ششم توسعه بر استقرار نظام درآمد- هزینه استانی تاکید شده است، که در این راستا به استان‌ها اعلام گردید که در صورتی که امکان وصول درآمد بیش از ارقام تعیین شده توسط ستاد بودجه دارند به سازمان اعلام نموده تا با سازوکاری که در ستاد بودجه به تایید رسیده است، بخشی از آن به اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای همان استان افزوده شود تا صرف اتمام طرح‌های نیمه تمام شود.

اعتبارات هزینه‌ای به دلیل اضافه شدن ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، بنیاد شهید و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان‌ها و همچنین بخش هزینه‌ای اعتبارات ردیف بازارچه‌های مرزی و کمک زیان شرکت‌های آبفای اعتبارات بند ۱۰ ماده ۶۸ قانون مدیریت خدمات کشوری ادارات کل زندان‌ها افزایش قابل توجهی یافته و به رقم ۵۶۱ هزار میلیارد ریال رسیده است. برای تحلیل وضعیت بودجه هزینه‌ای استان لازم است تغییرات اعتبارات هزینه‌ای ۲۴ دستگاه تابع نظام بودجه هزینه‌ای- سال ۹۶- در لایحه ۹۷ به صورت مجزا بررسی شود. اعتبارات هزینه‌ای این دستگاه‌ها با ۱۱.۲ درصد نسبت به ارقام مصوب در قانون بودجه ۹۶ به ۹۸۰۸۴ میلیارد ریال رسیده است. بین سهم استان‌ها از اعتبارات هزینه‌ای و تعداد کارکنان همبستگی وجود دارد علاوه بر

آن با توجه به تفاوت وسعت و شرایط اقلیمی خاص استان‌ها و هزینه‌های مترتب بر این شرایط ویژه، تفاوت‌هایی در بخش سایر این اعتبارات اعمال می‌شود.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از سه جزء اصلی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، اعتبارات ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور تشکیل شده است. سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها با رشد ۶۰ درصدی نسبت به سال قبل به ۲۵۷۹۹۳ میلیارد ریال رسیده است. در لایحه ۹۷ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل کشور ۱۵ درصد نسبت به سال قبل کاهش داشته که اعتبارات استان‌ها نیز با ۱۴ درصد کاهش به ۲۲۸۱۹۲ میلیارد ریال رسیده است. اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به ترتیب ۵.۶ درصد و ۶.۴ درصد رشد داشته‌اند و در مقابل اعتبارات تملک دارایی‌های استانی و ارتقاء شاخص‌های اقتصادی با کاهش ۳۷.۴ و ۶۷.۸ درصد مواجه است. بالاترین سهم از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای موضوع جدول ۱۰-۱ متعلق به استان خوزستان با ۱۰.۳ درصد، سیستان و بلوچستان با ۷.۳ درصد و فارس با ۶.۲ درصد می‌باشد.

در راستای تمرکززدایی و اعطای اختیارات بیشتر در امور بودجه، مدیریت ۸۶۸ طرح ملی با اعتباری بالغ بر ۴۰۹۵۶ میلیارد به استان‌ها واگذار گردید از مجموع طرح‌های ملی انتقال یافته، محدوده عملکردی ۳۵ طرح با اعتباری بالغ بر ۱۰۲۶۰ میلیارد فراتر از یک استان بوده و نمی‌توان آن را به استان خاصی منتسب نمود. مدیریت ۸۳۳ طرح با اعتبار ۳۰۹۶۶ میلیارد نیز به استان‌ها انتقال یافته است که از نظر تعداد به ترتیب استان‌های فارس، خوزستان و آذربایجان شرقی و از نظر اعتبار به ترتیب استان‌های خوزستان، فارس و تهران بالاترین سهم از انتقال طرح‌های ملی به استان را به خود اختصاص داده‌اند.

مصارف استانی از سرجمع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و منابع استانی متشکل از درآمدهای عمومی و اختصاصی است. نسبت منابع به مصارف از ۳۰.۵ درصد در سال ۹۵ با شیبی ملایم به ۴۰/۳ درصد در سال ۹۶ رسیده است و در لایحه ۹۷ به دلیل افزایش مصارف استانی ناشی از افزوده شدن اعتبارات ادارات آموزش و پرورش و بنیاد شهید به سرجمع اعتبارات هزینه‌ای استان‌ها به ۸۸ درصد رسید.

یکی از کارکردهای بودجه تعادل بخشی منطقه‌ای است، که در این راستا ۲ منبع دو سوم اعتبارات دو سوم درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به این موضوع اختصاص یافته است. اعتبارات دو سوم به شهرستان‌های کمتر توسعه یافته و اعتبارات قانون استفاده متوازن به موضوعات خاص تعلق می‌گیرد. در سال ۹۶، مجموعاً ۱۴۹۵۳۸ میلیارد ریال از این دو محل به تعادل بخشی اختصاص یافته است که سهم اعتبارات قانون استفاده متوازن ۷۹ و سهم اعتبارات ۳ درصد صادرات نفت خام و گاز طبیعی ۳۱ درصد می‌باشد. سرجمع این اعتبارات در لایحه بودجه ۹۷، علیرغم کاهش ۱۴ درصدی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی، با رشد ۵.۶ درصدی به ۱۵۸۸۶۷ میلیارد ریال رسیده است که سهم اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور و اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی تغییری نسبت به سال قبل نداشته‌اند.

